

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

PROGRAMACIÓN 5º PRIMARIA

CIENCIAS NATURAIS

CPI TINO GRANDÍO

CURSO 2018/2019

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

ÍNDICE

- 1. Introducción e contextualización.**
- 2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.**
- 3. Relación de estándares de aprendizaxe avaliáveis da materia que forman parte dos perfís competenciais.**
- 4. Concreción dos obxectivos para a materia de Ciencias Naturais en 5º EP en termos de competencias clave.**
- 5. Concreción para cada estándar avaliábel de: temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, procedementos e instrumentos de avaliación.**
- 6. Concrecións metodolóxicas da área de Ciencias Naturais .**
- 7. Materiais e recursos didácticos.**
- 8. Criterios de avaliación cualificación e promoción do alumnado.**

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

- 9. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.**
- 10. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados.**
- 11. Medidas de atención á diversidade.**
- 12. Actividades complementarias e extraescolares.**
- 13. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora.**

UNIÓN EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

O CPI Tino Grandío está situado no centro do pobo de Guntín. Imparte ensinanzas de Educación Infantil, Educación Primaria e Educación Secundaria. A lingua materna dominante é o galego.

O grupo de alumnos e alumnas que conforman 5º de primaria neste curso 2018/2019 está formado por 10 alumnos/as (dúas alumnas e oito alumnos). Un dos alumnos/as o curso pasado presentou certo atraso na súa aprendizaxe que aparentemente está resolto, pero segue precisando unha atención individualizada. Isto mesmo lle sucede a outro alumno que acaba de ser matriculado neste curso e que viña doutro centro educativo.

Esta programación busca potenciar a axilidade do noso alumnado na realización das operacións básicas que é obxecto de especial atención. Poñeremos especial fincapé na resolución de problemas, porque os problemas presentan dificultades derivadas da comprensión lectora, sendo o vocabulario matemático obxecto de análise e reflexión con eles. Por este motivo para mellorar a competencia matemática debemos mellorar a competencia lingüística e prestar especial atención á expresión e comprensión oral e

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

escrita. A través desta área fomentaremos tamén o traballo colaborativo e a interdisciplinariedade que nos permite aplicar os coñecementos matemáticos non só noutras áreas curriculares senón tamén na vida cotiá.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

As competencias son as capacidades para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e de cada etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos. A área de Ciencias Naturais, polo seu carácter global e interdisciplinar contribúe á adquisición das competencias clave.

As competencias clave do currículo son as seguintes:

COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA (CCL)

A adquisición de coñecementos relacionados coa área implica necesariamente o uso da lingua, tanto oral como escrita e a adquisición de vocabulario científico e o seu uso nun contexto adecuado. Isto implica o desenvolvemento de habilidades como a capacidade de diálogo, a reflexión, a interpretación, a argumentación, a explicación, a exposición oral, a elaboración de conclusións, a

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

lectura de textos específicos, etc. Isto garante a adquisición da competencia en comunicación lingüística e que se traballan na asigantura a través de proxectos, actividades competenciais, análise e comprensión de textos e vídeos científicos e actividades de debate e cooperativas, onde o alumnado pode expresarse e mostrar o seu dominio da linguaxe científica.

COMPETENCIA MATEMÁTICA Y COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIA Y TECNOLOGÍA (CMCT)

A aprendizaxe das Ciencias Naturais está esencialmente ligado á capacidade do alumnado para coñecer o mundo que o rodea, interactuar con el e comprender os fenómenos físicos e elementos naturais que o constitúen. Para alcanzar este coñecemento, a menudo é necesario o dominio de habilidades matemáticas, que permiten interpretar e predecir fenómenos físicos, calcular magnitudes, analizar e ordear datos ou contabilizar resultados para chegar a conclusións; e o uso de ferramentas tecnolóxicas, que facilitan a búsqueda de información ou a observación (microscopio, lupa binocular...). Por iso, a materia de Ciencias Naturais inclúe numerosos recursos e propostas didácticas que traballan estes tres aspectos de maneira individual ou integrada: simuladores, actividades de conversión e cálculo, actividades de resolución de problemas, actividades para interpretar e realizar gráficos,

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

experimentos e proxectos onde se usan el material de laboratorio y las TIC, observacións ou exploracións de campo, entre outros. A través destas propostas, o alumnado desenvolve o seu pensamento e a súa actitude científica, aprenden a aplicar o método científica, desenvolven o seu interese polo entorno e o respecto polo entorno e adquiren responsabilidades no uso e o desenvolvemento da tecnoloxía.

COMPETENCIA DIGITAL (CD)

A procura, obtención e tratamento da información a través das TIC é básica para a aprendizaxe das ciencias naturais e o fomento das actitudes e destrezas vinculadas á investigación científica. Tamén o análise crítico que permite ao alumno discriminar os datos científicos rigoroso dos que non o son e a creación de contidos dixitais, fundamentalmente para que este poda expresar o seu coñecemento e evidenciar o aprendido. Por iso, na área de Ciencias Naturais inclúense numerosos recursos e propostas que desenvolven esta competencia e traballan as habilidades citadas: webquest, actividades competenciais centradas na investigación, proxectos e multitude de propostas didácticas individuais e cooperativas que requiren da procura de información e creación de produtos dixitais como presentacións, mapas conceptuais, murais dixitais, cronoloxías...

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

APRENDER A APRENDER (CAA)

Aprender a aprender é unha das bases da aprendizaxe e a investigación científicas. Por iso, a área de ciencias naturais, a través do seu enfoque e das propostas didácticas que inclúe, promove unha aprendizaxe que fomenta a autonomía do alumnado, invítalle a construír o seu propio coñecemento, a adoptar responsabilidades no proceso e a reflexionar sobre o aprendido. Isto tradúcese na maioría de recursos e actividades de todo tipo integrados na área: desde as propostas didácticas das fichas do mestre, ata as webquest, as actividades competenciais, as actividades abertas de consolidación e, sobre todo, os proxectos.

COMPETENCIAS SOCIALES Y CÍVICAS (CSC)

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

O enfoque da área e das actividades e proxectos propostos (investigacións, experimentos, etc) permiten o desenvolvemento de habilidades e actitudes imprescindibles no traballo cooperativo e colaborativo como son a capacidade de diálogo e de resolución de conflitos, a tolerancia, o respecto, o debate ou a comunicación. Estas destrezas trabállanse a través de propostas que promoven a interacción entre alumnos, pero tamén mediante actividades que implican a exploración do entorno, o contacto coas persoas e a realidade que os rodea e a procura de solucións a problemas de tipo social e medioambiental.

SENTIDO DA INICIATIVA E DO ESPÍRITU EMPRENDEDOR (CSIEE)

O traballo científico a menudo require certo nivel de iniciativa, implicación, autonomía e capacidade para tomar decisións. Todas estas destrezas vense desenvoltas en moitas das propostas didácticas da área de ciencias naturais relacionadas coa investigación e a participación, como as webquest e actividades comptenciales de análise, reflexión, debate ou creación ou, en gran medida, os proxectos. Nestos, o alumnado pode desenvolver habilidades estreitamente ligadas ao espírito emprendedor, como a planificación, a xestión, a organización, la negociación e as capacidades para adaptarse ao cambio e autoavaliar o seu traballo.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAIS (CCEC)

O respecto polo patrimonio medioambiental e a necesidade de protexer os entornoss naturais é un dos valores que se traballa na área, tanto a través dos contidos como de recursos e actividades enfocados a forxar a conciencia ecolóxica do alumnado. Neste sentido, destacan as propostas autonómicas, destinadas a que o alumnado conoza o seu entorno máis próximo e as particularidades que o fan valioso. Por outra banda, tamén se fomenta e valora a imaxinación, a creatividade e o sentido estético na presentación dos distintos traballos que requiren as variadas propostas didácticas da área. Estes poden ser desde presentacións de diapositivas ou informes, ata murais, catálogo, inventarios, maquetas, construcións, etc.

3. RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS

COMPETENCIAIS.

Competencia clave	Estándar de aprendizaxe

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CCL-CMCT	Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos naturais do seu contorno; utilizando medios de observación directa (lupa, lupa binocular, microscopio etc.) e consultando documentos escritos, imaxes e gráficos; analiza, obtén conclusións e comunica a súa experiencia.
CAA	Desenvolve, de forma guiada, estratexias sinxelas adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.
CSIEE	Manifesta progresiva autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas presentando certa iniciativa na toma de decisións.
CMCT-CCL	Expón oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada, experiencias e tarefas utilizando de xeito adecuado o vocabulario traballado e manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.
CD	Usa, con axuda, o tratamento de textos (título, axuste de páxina, número de páxina, inserción de ilustracións etc.)
CD	Fai un uso adecuado das TIC como recurso de lecer.
CD	Coñece e comprende as medidas de seguridade persoal que debe utilizar no uso das TIC ao seu alcance.
CCL-CD	Presenta as tarefas de xeito ordenado, claro e limpo en soporte papel e/ou dixital.
CSC	Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, resolvendo de forma dialogada os conflitos coa axuda dun proceso de conciliación.
CSC	Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo (por exemplo no laboratorio, na clase etc.).
CAA	Leva a cabo experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre o ser humano, a saúde, os seres vivos etc. Iníciase na formulación de problemas enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizándoos, extraendo conclusións sinxelas e comunicando os resultados.
CMCT-CCL	Realiza un proxecto (traballando de forma individual ou en equipo) e presenta un informe utilizando soporte papel e/ou dixital. Recolle información de diferentes fontes (directas, libros e Internet) con diferentes medios e comunica de forma oral a experiencia realizada apoiándose en imaxes, textos escritos en Word e/ou PowerPoint.
CMCT	Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso e aparato locomotor) e nutrición (aparatos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor), establecendo relacións entre eles e algúns hábitos de saúde.
CMCT	Identifica e describe algunhas das principais características das funcións vitais do ser humano: relación, nutrición e reprodución.
CMCT	Identifica algunhas características do funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos e aparatos; localizándoos e identificándoos segundo a súa forma e estrutura.
CSC	Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos.
CSC-CMCT	Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable.
CMCT-CSC	Coñece os principios das dietas equilibradas e identifica as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.
CSC	Coñece e comprende os efectos nocivos do consumo do alcol e do tabaco, sobre todo en idades temperás.
CMCT-CSC	Observa e identifica algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicina, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga etc.).
CMCT	Coñece e utiliza técnicas básicas de primeiros auxilios para saber axudar en situacións simuladas.
CSC	Identifica, comprende e describe emocións e sentimentos propios, dos seus compañeiros e dos adultos e manifesta condutas empáticas.
CAA	Coñece e aplica, habitualmente, estratexias para estudar e traballar de xeito eficaz (por exemplo resumos, esquemas, mapas conceptuais etc.).
CAA	Reflexiona sobre o traballo realizado e extrae conclusións sobre como traballa e aprende.
CSC-CAA	Planifica, de forma autónoma, actividades individuais de lecer e tempo libre que repercuten positivamente no seu modo de vida.
CAA	Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas sinxelas.
CAA	Manifesta e desenvolve certa iniciativa na toma de decisións e identifica os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CMCT	Identifica e explica as diferenzas entre seres vivos e seres inertes.
CMCT	Identifica e describe a estrutura dos seres vivos (células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas) e recoñece as principais características e funcións de cada un deles.
CMCT	Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: reino animal, reino das plantas e reino dos fungos.
CMCT	Observa (directa e indirectamente), identifica características, recoñece e clasifica animais invertebrados e vertebrados.
CMCT	Observa (directa e indirectamente), identifica características e clasifica diferentes plantas.
CMCT-CAA	Utiliza, con axuda, guías na identificación de animais e plantas de contornos próximos (parques, arredores da localidade, montes próximos, ribeiras, bosques etc.).
CMCT	Coñece e comprende a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.
CMCT	Identifica e explica as relacións entre os seres vivos: cadeas alimentarias, poboacións e ecosistemas.
CMCT	Identifica e explica, oralmente ou por escrito, algunhas das causas da extinción de especies.
CMCT	Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.
CMCT	Recoñece e explica algúns ecosistemas (pradaría, litoral, cidade etc.) e os seres vivos que habitan neles.
CMCT	Observa e identifica diferentes hábitats dos seres vivos.
CSC	Mostra condutas de respecto e coidado cara aos seres vivos.
CMCT-CD	Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, manifestando certo rigor na observación e na comunicación oral e escrita dos resultados (por exemplo un caderno de campo, un proxecto etc.).
CSC	Respecta e comprende as normas de uso e de seguridade dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.
CMCT	Observa, identifica e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (tamaño, son que produce, temperatura, dureza, textura, solubilidade, flotabilidade, peso/masa etc.).
CMCT	Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e do volume dun corpo (por exemplo a balanza, a báscula e a probeta).
CMCT	Identifica e explica fenómenos físicos observables en termos de densidade (por exemplo con auga e aceite).
CMCT	Identifica e explica as principais características da flotabilidade nun medio líquido.
CMCT	Coñece as leis básicas que rexen o cambio de estado e as reaccións químicas: a combustión e a oxidación.
CMCT	Planifica e realiza experiencias sinxelas e predí cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas comunicando o proceso seguido e o resultado obtido.
CMCT	Identifica e explica algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química.
CMCT	Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías renovables e non-renovables, identificando, coa axuda do docente, as diferentes fontes de enerxía e as materias primas en Galicia e a orixe da que proveñen.
CMCT-CSC	Identifica e explica os beneficios e os riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuva ácida e radioactividade.
CMCT	Realiza experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na aula etc.) para separar os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando de forma escrita e/ou oral o proceso seguido.
CMCT	Identifica as principais características das reaccións químicas; combustión, oxidación e fermentación.
CMCT	Explica os efectos da calor no aumento da temperatura e na dilatación dalgúns materiais.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CMCT	Identifica e experimenta algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.
CMCT	Investiga a través da realización de experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na aula etc.) sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: suscitando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados e manifestando competencia, coa axuda do docente, en cada unha das fases.
CMCT	Investiga e realiza experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na clase, no patio, etc.) para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica e o cambio de estado.
CSC	Coñece, comprende e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo na aula e no centro.
CMCT	Identifica diferentes tipos de máquinas do seu contexto próximo e clasifícaaas segundo o número de pezas e o xeito de accionalas.
CMCT	Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas máis habituais do seu contexto próximo.
CMCT	Observa e identifica algunha das aplicacións de máquinas que non están asociadas ao contexto próximo do alumnado e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.
CSIEE	Constrúe, coa axuda do docente, algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema sinxelo a partir de pezas moduladas (escaleira, ponte, tobogán etc.).
CMCT-CSIEE	Identifica e constrúe, coa axuda do docente, un circuío eléctrico sinxelo: pila, cables, lámpadas, motor e interruptor.
CMCT	Observa e identifica algúns efectos da electricidade.
CMCT	Expón exemplos de materiais condutores e illantes.
CMCT	Observa e identifica as principais características dos imáns.
CSC	Coñece algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.
CCL	Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando de forma escrita as conclusións.
CSC	Describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.
CSC	Coñece algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine, no deporte e nas TIC.
CD	Efectúa procuras guiadas de información na rede relacionadas con aspectos vinculados ao seu contexto próximo.
CD	Coñece estratexias de acceso e traballo en Internet.
CD	Utiliza, coa axuda do docente, algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

4. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA A MATERIA DE CIENCIAS NATURAIS EN 5º EP EN TERMOS DE COMPETENCIAS

CLAVE.

1. Coñecer as propiedades da materia e dos materiais e os cambios físicos e químicos da materia para recoñecelos no contorno físico cotián. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Utilizar operacións matemáticas para expresar algunhas magnitudes (masa, volume e densidade) nas unidades adecuadas. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia lóxica e matemática)
3. Coñecer as principais formas de enerxía, os cambios que provocan na materia, as distintas formas de obter enerxía e como usala de forma responsable. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
4. Coñecer que a célula é a unidade estrutural básica dos seres vivos e comprender a súa importancia na organización dos tecidos, dos órganos e dos sistemas do corpo humano (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

5. Distinguir os diferentes reinos dos seres vivos e as características que definen a cada un dos reinos. (Ciencia e Tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista)

6. Distinguir os animais vertebrados dos invertebrados, así como a características de cada un destes grupos e a súa clasificación. (Ciencia e Tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista e intrapersoal)

7. Identificar e adoptar hábitos de saúde e hixiene, así como técnicas de primeiros auxilios para previr enfermidades infecciosas e enfermidades relacionadas co bo funcionamento dos órganos e dos sistemas do corpo humano. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

8. Identificar os órganos do sistema nervioso, o aparato locomotor e a función que realiza cada un para unha mellor comprensión do corpo humano, así como a importancia duns hábitos de saúde correctos para manter o seu bo estado. (Matemática. Ciencia e

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

9. Identificar os compoñentes dun ecosistema e as características que os definen para determinar as relacións que se establecen entre os seres vivos que habitan alí, así como as actuacións que ocasionan desequilibrios co fin de evitalas ou reducir o seu impacto.

(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

10. Recoñecer as partes dunha planta, as súas funcións e a fotosíntese para valorar a importancia deste proceso na renovación do aire. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

11. Adoptar actitudes de respecto polo medio físico e polos seres vivos que o habitan co fin de fomentar o equilibrio dinámico da natureza e o mantemento do contorno natural. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersonal)

12. Describir fenómenos físicos de forma estruturada e co vocabulario adecuado. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE inviste no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

verbal)

13. Iniciarse na utilización das TIC cun espírito crítico. (Dixital / Intelixencia lingüística e verbal)

14. Tomar decisións reflexionando e valorando posibilidades de maneira autónoma e responsable para facer fronte a situacións cotiás.

(Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

15. Participar das iniciativas que xurdan do grupo cooperando como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersonal)

16. Establecer conxecturas, comprobacións e conclusións respecto a feitos que suceden dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a partir de pequenos experimentos ou experiencias. (Matemática. Ciencia e Tecnoloxía; Iniciativa emprendedora; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista e intrapersoal)

5. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR AVALIABLE DE: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN

PARA SUPERAR A MATERIA, PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

BLOQUE 1: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA		Unidades didácticas nas que se desenvolven: da 1 á 6
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
1. Iniciación á actividade científica. 2. Emprego de diferentes fontes de información. 3. Lectura de textos propios da área. 4. Utilización das tecnoloxías da información e comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e comunicar conclusións sobre os traballos realizados. 5. Uso progresivamente autónomo do tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, imaxes etc.). 6. Xestión de ficheiros.	1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facer predicións sobre sucesos naturais, integrar datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directas e indirectas e comunicando os resultados en diferentes soportes.	1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, obtén conclusións, elabora informes e comunica os resultados en diferentes soportes. 1.2. Expresa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos. 1.3. Emprega de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas etc.). 1.4. Manexa estratexias axeitadas para acceder á información dos textos de carácter científico. 1.5. Efectúa búsquedas guiadas de información na rede. 1.6. Coñece e aplica estratexias de acceso e traballo na rede.

7. Aproximación experimental a cuestións científicas próximas á súa realidade. 8. Traballo individual e cooperativo. 9. A igualdade entre homes e mulleres. 10. A conduta responsable. 11. A relación cos demais. A resolución pacífica de conflitos. 12. Toma de decisións: criterios e consecuencias. 13. Desenvolvemento de hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade. Técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo individual. 14. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes na aula e no centro. 15. Emprego de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade. 16. Elaboración de protocolos de uso das TIC na aula. 17. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e do seu poder de adicción. 18. Planificación e realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións, formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando, realizando e extraendo conclusións e presentando	2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a través dun experimento ou dunha experiencia. 3. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as ferramentas e facendo un uso adecuado dos materiais. 4. Realizar proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións e presentar informes coas conclusións en diferentes soportes.	2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións. 3.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos 3.2. Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos, dos materiais de traballo e das tecnoloxías da información e comunicación. 3.3. Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar. 4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados. 4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita,

informes en diferentes soportes.		empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, Internet...) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións.

BLOQUE 2: O SER HUMANO E A SAÚDE		Unidades didácticas nas que se desenvolven: 5, 6
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
1. As funcións vitais no ser humano: recoñecemento da nutrición como unha función vital para os seres humanos. 2. Identificación dos aparatos e sistemas relacionados con ela (sistemas respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor). 3. Recoñecemento das características básicas do aparato reprodutor humano e das diferenzas entre sexos. Funcionamento do aparato reprodutor. 4. Descrición dos sentidos e do sistema nervioso e valoración da súa importancia en relación co medio e co resto dos seres humanos. 5. O aparato locomotor.	1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles.	1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano. 1.2. Identifica as principais características dos sistemas e aparatos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.

6. Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que afectan aos aparatos e sistemas do organismo humano. 7. Hábitos saudables para previr enfermidades. 8. Trastornos alimenticios. 9. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas. 10. Tipos de dietas. Elaboración de menús saudables. Clasificación de alimentos. Análise de etiquetas de produtos.	2. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables e coñecendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.	2.1. Investiga sobre enfermidades relacionadas cunha alimentación inadecuada e presenta conclusións en diversos soportes. 2.2. Coñece os principios das dietas equilibradas e elabora menús variados identificando as prácticas saudables. 2.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.

BLOQUE 3: OS SERES VIVOS		Unidades didácticas nas que se desenvolven: 3, 4
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
1. Seres vivos e seres inertes. Diferenciación. 2. Organización interna dos seres vivos e estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparatos e sistemas (principais características e funcións). 3. Os seres vivos: características, clasificación e tipos. 4. Os animais vertebrados e invertebrados características e clasificación. 5. As plantas: a estrutura e a fisioloxía. A fotosíntese. 6. As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. 7. Características e compoñentes dun ecosistema. 8. Observación e estudo dun ecosistema próximo, recoller datos, facer hipóteses e recoller os resultados en diferentes soportes. 9. Actuacións humanas que modifican o medio natural. Extinción de especies.	1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparatos e sistemas. Identificar as principais características e funcións. 2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos. 3. Investigar as características dos ecosistemas do seu contorno mediante a recollida de datos, facendo hipóteses, empregando diversas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes, mostrando interese pola rigorosidade e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.	1.1. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas, nomeando as principais características e funcións de cada un. 2.1. Clasifica os seres vivos e nomea as principais características atendendo ao seu reino. Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos e outros reinos empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos. 2.2. Utiliza guías na identificación científica de animais vertebrados, invertebrados e plantas. 3.1. Coñece e explica, con rigorosidade, as principais características e compoñentes dun ecosistema. 3.2. Investiga con criterio científico, ecosistemas próximos e presenta resultados en diferentes soportes. 3.3. Identifica algunhas actuacións humanas que modifican o medio natural e as causas de extinción de

10. Interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos. 11. Emprego de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos.		especies e explica algunhas actuacións para o seu coidado. 3.4. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica. 3.5. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utiliza os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados e comunica de xeito oral e escrito os resultados.

BLOQUE 4: MATERIA E ENERXÍA		Unidades didácticas nas que se desenvolven: 1, 2
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
1. Comparación e clasificación dos materiais segundo propiedades físicas observables: dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica. 2. Diferentes procedementos para a medida da masa e do volume dun corpo. 3. Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A flotación nun medio líquido. 4. Fontes de enerxía e materias primas: a súa orixe. Enerxías renovables e non-renovables. 5. Fontes de enerxías renovables e non-renovables. O desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo. 6. Realización de experiencias sinxelas sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá e doméstica: a combustión, a oxidación e a fermentación.	1. Coñecer e comparar para clasificar materiais segundo as súas propiedades observables: dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica. 2. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións para determinar: a masa e o volume dun corpo e as principais características da flotación dos corpos. 3. Identificar e explicar as características das fontes de enerxía renovables e non-renovables e a súa influencia no desenvolvemento sostible. 4. Realizar experiencias sinxelas de forma cooperativa sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá, formular problemas, enunciación hipóteses, seleccionar o	1.1. Coñece e clasifica materiais segundo as súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica). 2.1. Utiliza diferentes procedementos para determinar a medida da masa e do volume dun corpo. 2.2. Describe a diferenza entre masa e volume. 2.3. Identifica e explica as principais características da flotación nun medio líquido. 3.1. Identifica e explica as diferenzas entre enerxías renovables e non-renovables e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo. 4.4.1. Realiza experiencias sinxelas en equipo sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá, formular problemas, enunciación hipóteses, seleccionar o material

7. Identificación de produtos químicos habituais no fogar e dos posibles riscos para o organismo. 8. Identificación na etiquetaxe dos símbolos de perigo máis comúns.	material necesario, extraer conclusións e comunicar os resultados en diferentes soportes.	necesario, extraer conclusións e comunicar os resultados en diferentes soportes. 4.2. Identifica produtos químicos habituais no fogar e os posibles riscos para o organismo. 4.3. Identifica e explica os símbolos de perigo máis comúns na etiquetaxe. 4.4. Respecta as normas de uso, de seguridade, de conservación e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, na aula e no centro.

BLOQUE 5: A TECNOLOXÍA. OBXECTOS E MÁQUINAS		Unidades didácticas nas que se desenvolven: 2
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
1. Uso das máquinas eléctricas na vida cotiá e doméstica. Normas de seguridade. 2. As máquinas eléctricas. 3. A transmisión da electricidade. 4. Elementos dos circuitos eléctricos. 5. Efectos da electricidade. 6. Condutores e illantes. 7. A ciencia: presente e futuro da sociedade. Beneficios e riscos das tecnoloxías e dos produtos. Importantes	1. Planificar e construír, de forma cooperativa, un circuito eléctrico simple que responda a un problema dado, atendendo ás normas de seguridade. 2. Investigar sobre a evolución dun obxecto, aparello ou máquina ao longo da historia, utilizando distintas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes.	1.1. Observa e identifica os elementos dun circuito eléctrico e constrúe un. 1.2. Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade da vida cotiá. 1.3. Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentado a súa exposición. 2.1. Coñece algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade e explica os beneficios ou riscos para a sociedade. 2.2. Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo. 2.3. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer,

descubrimientos e inventos.

na arte, na música, no cine, no deporte e nas tecnoloxías da información e da comunicación.

Unidade 1: A MATERIA

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Coñecer as propiedades da materia e diferenciar entre propiedades xerais e específicas para identificalas nos materiais do contorno cotián. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Recoñecer os estados da materia, as súas propiedades e os cambios de estado aos que está sometida para distinguilos no contorno cotián. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
3. Diferenciar os cambios físicos e químicos da materia para recoñecelos no contorno físico cotián. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
4. Valorar a importancia do coñecemento científico para comprender a natureza dos materiais, as súas propiedades e os seus usos. (Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

5. Describir fenómenos físicos de forma estructurada e co vocabulario adecuado. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e verbal)

6. Analizar a natureza e as propiedades dos materiais e elixir, reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable, os máis aptos para elaborar un obxecto decorativo. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

7. Utilizar operacións matemáticas para expresar a densidade nas unidades adecuadas. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia lóxica e matemática)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Resolución da tarefa integrada: O método científico. P • A materia. C • Propiedades xerais da materia: masa e volume. C • Cálculo experimental do volume dun sólido. P • Propiedades características da materia: dureza, solubilidade, estado de agregación, condutividade térmica e densidade. C • Os cambios físicos e os cambios químicos. C • Os cambios de estado da materia. C • Interpretación de esquemas sobre os cambios de estado. P • Cambios ao longo da vida das persoas. V • A flotación nun medio líquido. C • Os produtos químicos de uso doméstico. C • Os riscos dos produtos químicos para a saúde. C • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial. P • Resolución dunha situación: planificar a elaboración dun marco fotográfico. P • Reflexión sobre a propia aprendizaxe. V	• Coñecer e aplicar algúns criterios para estudar e clasificar algúns materiais polas súas propiedades. • Coñecer a utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para o progreso da sociedade. • Realizar experimentos e investigacións sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: expoñendo problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando prácticas, extraendo conclusións, comunicando resultados, mostrando competencia en cada unha delas e na vertebración das partes, así como no coñecemento das leis básicas que rexen estes fenómenos (a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, o cambio de estado, reaccións etc.). • Realizar experiencias para determinar as características da flotación dos corpos. • Identificar e explicar as características de flotación nun medio líquido. • Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes básicas e comunicando os resultados. • Traballar de forma cooperativa, apreciando o cuidado pola seguridade propia e dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e utilizando adecuadamente os materiais.	• Estuda e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica). • Coñece e utiliza diferentes procedementos sinxelos para a medida da masa e o volume dun corpo. • Identifica as principais características da flotabilidade de determinados corpos nun medio líquido e emprégaa para explicar algún fenómeno físico observable en termos de diferenzas de densidade. • Identifica os principais usos e aplicacións en distintas actividades da sociedade actual de materiais elaborados ao aplicar as novas investigacións científicas ao desenvolvemento tecnolóxico: papel, pinturas, fibras, plásticos, cerámicas e aliaxes. • Identifica produtos químicos habituais no fogar cos posibles riscos para o organismo. • Respecta as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo. • Identifica e explica os símbolos de perigo máis comúns na etiquetaxe. • Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízaa, saca conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona sobre o proceso seguido e comunícao oralmente e por escrito

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

- Coñecer e aplicar algúns criterios para estudar e clasificar algúns materiais polas súas propiedades.
- Coñecer a utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para o progreso da sociedade.
- Realizar experimentos e investigacións sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: expoñendo problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando prácticas, extraendo conclusións, comunicando resultados, mostrando competencia en cada unha delas e na vertebración das partes, así como no coñecemento das leis básicas que rexen estes fenómenos (a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, o cambio de estado, as reaccións etc.).

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiabes, proba escrita...) Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

Unidade 2: A ENERXÍA E A ELECTRICIDADE

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Coñecer as principais formas de enerxía para poder identificalas. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Recoñecer os cambios que a enerxía provoca na materia para comprender os procesos que teñen lugar no mundo físico.
(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
3. Diferenciar as fontes de enerxías renovables e non-renovables, e coñecer as súas vantaxes e inconvenientes para facer un uso responsable da enerxía. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
4. Coñecer as distintas formas de obter enerxía e saber como se transporta e se almacena ata os lugares onde se consome para utilizala de maneira responsable. (Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

5. Iniciarse na utilización das tecnoloxías da información e da comunicación cun espírito crítico. (Dixital / Intelixencia lingüística)

6. Planificar unha actividade que fomente o aforro enerxético familiar a partir dos coñecementos adquiridos na unidade, valorando as posibles opcións de maneira autónoma e responsable. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

7. Identificar os efectos e a transmisión da electricidade, e diferenciar os elementos dun circuíto eléctrico. (Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia intrapersoal)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Resolución da tarefa integrada: Enerxía para sempre? P • A enerxía. C • As formas de enerxía: eléctrica, luminosa, térmica, mecánica, química, nuclear, sonora. C • Identificación dos usos da enerxía eléctrica. P • Fontes de enerxía non-renovables . C • Fontes de enerxía renovables . C • Tipos de centrais eléctricas. C • A electricidade. A transmisión da electricidade. Condutores e illantes. C • Transformación da enerxía eléctrica noutras formas de enerxía. C • Os circuítos eléctricos. C • Principais elementos dun circuítu eléctrico. C • Historia da electricidade. V • Uso das máquinas eléctricas. C • Descrición dunha máquina eléctrica doméstica. C • Normas de uso e seguridade. V • Valoración das repercusións que supón un apagamento eléctrico. V • Procesamento e subministración da enerxía. C • Significado e consecuencias da pobreza enerxética. V • Descrición dos principais impactos sobre o medio natural que ocasiona o consumo de enerxía. P • Valoración das vantaxes de realizar un consumo responsable da enerxía. V • Aplicación da rutina de pensamento: Penso – Interésame – Investigo. P • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial. P • Resolución dunha situación: actividade en favor do	• Coñecer o uso dos recursos naturais da Terra, identificar algúns dos empregados na vida cotiá e adquirir conciencia da necesidade de conservalos (especialmente a auga). • Coñecer os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación e como as persoas podemos previlos ou reducilos. • Establecer conxecturas respecto de sucesos que ocorren de forma natural ou ben provocados mediante un experimento ou unha experiencia. • Comunicar oralmente e por escrito os resultados e presentalos con apoios gráficos. • Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes básicas e comunicando os resultados. • Planificar e construír, de forma cooperativa, un circuítu eléctrico simple que responda a un problema dado, atendendo ás normas de seguridade.	• Identifica diferentes formas de enerxía: mecánica, luminosa, sonora, eléctrica, térmica, química. • Identifica e explica as diferenzas entre as fontes de enerxías renovables e non-renovables, e argumenta sobre as accións necesarias para un desenvolvemento enerxético, sustentable e equitativo. • Observa e identifica os elementos dun circuítu eléctrico e constrúe un. • Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentando a súa exposición. • Respecta as normas de uso, seguridade e de conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo. • Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en papel ou cun soporte dixital. • Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, extrae conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona sobre o proceso seguido e comunícaa oralmente e por escrito. • Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.

aforro enerxético familiar.P • Reflexión sobre a propia aprendizaxe. V		

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

- Coñecer o uso dos recursos naturais da Terra, identificar algúns dos empregados na vida cotiá e adquirir conciencia da necesidade de conservalos (especialmente a auga).
- Coñecer os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación e como as persoas podemos previlos ou reducilos.
- Establecer conxecturas respecto de sucesos que ocorren de forma natural ou ben provocados mediante un experimento ou unha experiencia.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Uso correcto dos conceptos e do vocabulario propio da área ao transmitir e solicitar información.

Uso espontáneo ou en contextos cotiáns das aprendizaxes realizadas.

Grao de elaboración persoal das ideas e respostas.

Grao de comprensión e comunicación da información.

Orde, limpeza e puntualidade na presentación de actividades: letra adecuada, expresión correcta e clara dos datos e procedementos seguidos, ausencia de faltas de ortografía...

Comportamento: respecto polos compañeiros e polo profesorado e polo material; interese e motivación; atención ás explicacións; tenacidade, perseveranza, compañeirismo.

Porcentaxe ou valoración de traballos individuais, probas, exercicios...

Grao de participación nas súas intervencións, traballos en grupo, proxectos...

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiabes, proba escrita...) Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

Unidade 3 OS SERES VIVOS

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Coñecer que a célula é a unidade estrutural básica dos seres vivos e comprender a súa importancia na organización dos tecidos, dos órganos e dos sistemas do corpo humano (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Distinguir os diferentes reinos dos seres vivos e as características que definen cada un dos reinos. (Ciencia e Tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista)
3. Distinguir os animais vertebrados dos invertebrados, así como as características de cada un destes grupos e a súa clasificación.
(Ciencia e Tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista e intrapersonal)
4. Iniciarse na utilización das TIC cun espírito crítico. (Dixital / Intelixencia lingüística e verbal)
5. Tomar decisións reflexionando e valorando posibilidades de maneira autónoma e responsable para facer fronte a situacións cotiás. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersonal)
6. Participar das iniciativas que xurdan do grupo cooperando como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersonal)
7. Establecer conxecturas, comprobacións e conclusións respecto a feitos que suceden dunha forma natural como sobre

os que ocorren cando se provocan a partir de pequenos experimentos ou experiencias. (Matemática. Ciencia e Tecnoloxía;
Iniciativa emprendedora; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista e intrapersonal)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Diferenciación de seres vivos e seres inertes. P • Os seres vivos. C • As tres funcións vitais dos seres vivos. C • Utensilios para a observación dos seres vivos. C • Observación da cuncha dun caracol. P • A célula. C • Partes da célula. C • Célula vexetal e animal. C • Clasificación dos organismos en función das células que o forman. P • A clasificación dos seres vivos nos cinco grandes reinos. C • Características dos cinco grandes reinos. C • Os virus. C • As moneras: características e exemplos. C • As bacterias. C • Os protistas: características e exemplos. C • Os fungos: características e exemplos. C • Fermentos, mofos e cogomelos. C • A importancia da penicilina. V • As plantas. C • Grupos de plantas: briófitas, pteridófitas e espermatófitas. C • Os animais. C • Grupos de animais: vertebrados e invertebrados. C • Seres vivos na alimentación. C • Valoración do uso dos diferentes seres vivos na nosa alimentación. V • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial. • Resolución dunha situación: determinar cal é a mellor opción ante unha intolerancia alimentaria.	• Coñecer a estrutura dos seres vivos: células. Identificar as principais características dos seres vivos. • Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos. • Realizar experimentos e investigacións sinxelas sobre os diferentes tipos de seres vivos: seleccionando o material necesario, montando prácticas, extraendo conclusións e comunicando os resultados. • Obter información relevante sobre os distintos reinos previamente delimitados, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes básicas e comunicando os resultados. • Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e pola dos seus compañeiros e utilizando adecuadamente os materiais.	• Identifica e clasifica a estrutura dos seres vivos: células, nomeando as principais características de cada tipo. • Clasifica os seres vivos e nomea as principais características atendendo ao seu reino: reino animal, reino das plantas, reino dos fungos e outros reinos empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos. • Utiliza guías na identificación científica de animais vertebrados, invertebrados e plantas. • Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica. • Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utiliza os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos.

• Reflexión sobre a propia aprendizaxe.		

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

- Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparatos e e sistemas.
- Clasificar os seres vivos nos cinco reinos, empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Uso correcto dos conceptos e do vocabulario propio da área ao transmitir e solicitar información.

Uso espontáneo ou en contextos cotiáns das aprendizaxes realizadas.

Grao de elaboración persoal das ideas e respostas.

Grao de comprensión e comunicación da información.

Orde, limpeza e puntualidade na presentación de actividades: letra adecuada, expresión correcta e clara dos datos e procedementos seguidos, ausencia de faltas de ortografía...

Comportamento: respecto polos compañeiros e polo profesorado e polo material; interese e motivación; atención ás explicacións; tenacidade, perseveranza, compañeirismo.

Porcentaxe ou valoración de traballos individuais, probas, exercicios...

Grao de participación nas súas intervencións, traballos en grupo, proxectos...

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiabes, proba escrita...) Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

Unidade 4: A BIOSFERA

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Identificar os compoñentes dun ecosistema e as características que os definen para determinar as relacións que se establecen entre os seres vivos que habitan alí. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Recoñecer as características dos diferentes ecosistemas así como as actuacións que ocasionan desequilibrios co fin de evitalas ou reducir o seu impacto. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
3. Recoñecer as partes dunha planta, as súas funcións e a fotosíntese para valorar a importancia deste proceso na renovación do aire. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
4. Adoptar actitudes de respecto cara ao medio físico e cara aos seres vivos que o habitan co fin de fomentar o equilibrio dinámico da natureza e o mantemento do contorno natural. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal)

5. Participar das iniciativas que xurdan do grupo cooperando como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal)

6. Diseñar a rodaxe dunha curtametraxe tomando decisións e reflexionando de maneira autónoma e responsable sobre as distintas posibilidades que poden levar a cabo. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

7. Utilizar de maneira habitual e crítica os medios de comunicación escrita e mostrar capacidade de análise para interactuar co contorno. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e verbal)

8. Participar das iniciativas que xurdan do grupo para cooperar como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Resolución da tarefa integrada: Seres vivos do noso contorno. P • Identificación das capas que forman a Terra. C • Descrición do hábitat e caracterización dos hábitats mariños, terrestres e de augas continentais. C • Ecosistema. Elementos dun ecosistema. C • Relacións nun ecosistema: depredación, competencia e cooperación. C • Identificación do medio físico dun ecosistema. C • Cadeas e redes tróficas. Produtores, consumidores e descompoñedores. C • Elaboración dunha cadea trófica. P • Descrición das partes dunha planta e a súa función. C • Estrutura da célula vexetal. C • A fotosíntese. C • Valoración da importancia que teñen as plantas na renovación do aire. V • Descrición dos principais ecosistemas. C • Análise das características dun ecosistema artificial. P • Investigación sobre os espazos naturais próximos. P • Factores que alteran os ecosistemas. C • Actitudes para preservar o medio. C • Recoñecer aquelas actitudes persoais máis respectuosas co noso contorno. P • Actitudes e hábitos que favorecen a protección do contorno natural. V • Aplicación da rutina de pensamento. Preguntas creativas. P • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial.	• Coñecer a estrutura e a fisioloxía das plantas, así como as características principais da fotosíntese e a súa importancia para a vida dos seres vivos. • Coñecer as distintas relacións que se dan entre os seres vivos. (Cadeas alimentarias, poboacións, comunidades e ecosistemas.) • Coñecer as características e os elementos que compoñen un ecosistema (pradaría, charca, bosque, litoral e cidade), así como os seres vivos que o habitan. • Relacionar determinadas prácticas do ser humano co coidado e o respecto polo medio natural, adoptando hábitos consecuentes tanto na escola como fose e coñecer as repercusións que ten para a vida no planeta. • Explicar, en voz alta e por escrito, como os cambios no medio natural, tanto os motivados por fenómenos naturais como pola actividade humana, poden afectar a compoñentes vivos e inertes, e cambiar o equilibrio.	• Coñece e identifica as características e compoñentes principais dun ecosistema. • Identifica as relacións entre os seres vivos e as características principais das cadeas alimentarias. Coñece o concepto de poboación, comunidade e ecosistema. • Coñece e relaciona a estrutura e fisioloxía das plantas. • Identifica as principais características da fotosíntese recoñecendo a súa importancia para a vida no planeta. • Identifica as principais características dos ecosistemas (pradarías, charca, bosque, litoral e cidade) e os seres vivos. • Coñece as principais características da biosfera, identificando diferentes hábitats dos seres vivos. • Identifica algunhas das actuacións do home que modifican o medio natural. • Establece relacións entre diversas actuacións que acomete o ser humano e a biodiversidade. • Propón accións argumentadas para evitar a extinción de especies e a conservación do medio natural. • Mostra interese pola observación e o estudo rigoroso de todos os seres vivos. • Manifesta hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos. • Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, comunicando de forma oral e escrita os resultados.

• Resolución dunha situación: deseño e planificación dunha curtametraxe rodada co técnica <i>stop motion</i>. • Reflexión sobre a propia aprendizaxe.		

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

- Coñecer a estrutura e a fisioloxía das plantas, así como as características principais da fotosíntese e a súa importancia para a vida dos seres vivos. Coñecer as características e os elementos que compoñen un ecosistema, así como os seres vivos que o habitan e as súas relacións.
- Relacionar determinadas prácticas do ser humano co coidado e o respecto polo medio natural, adoptando hábitos consecuentes tanto na escola como fose e coñecer as repercusións que ten para a vida no planeta.
- Explicar, como os cambios no medio natural, tanto os motivados por fenómenos naturais como pola actividade humana, poden afectar a compoñentes vivos e inertes, e cambiar o equilibrio.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Uso correcto dos conceptos e do vocabulario propio da área ao transmitir e solicitar información.
 Uso espontáneo ou en contextos cotiáns das aprendizaxes realizadas.
 Grao de elaboración persoal das ideas e respostas.
 Grao de comprensión e comunicación da información.
 Orde, limpeza e puntualidade na presentación de actividades: letra adecuada, expresión correcta e clara dos datos e procedementos seguidos, ausencia de faltas de ortografía...
 Comportamento: respecto polos compañeiros e polo profesorado e polo material; interese e motivación; atención ás explicacións; tenacidade, perseveranza, compañeirismo.
 Porcentaxe ou valoración de traballos individuais, probas, exercicios...
 Grao de participación nas súas intervencións, traballos en grupo, proxectos...

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiáveis, proba escrita...). Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

Unidade 5: O SER HUMANO E A SAÚDE

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Coñecer que a célula é a unidade estrutural básica dos seres vivos e comprender a súa importancia na organización dos tecidos, órganos e sistemas do corpo humano. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

2. Coñecer o funcionamento do corpo humano, identificando os principais órganos e sistemas que o compoñen, e a función de cada un. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

3. Recoñecer a nutrición como unha función vital para os seres humanos e identificar os aparatos relacionados con ela. (Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

4. Identificar e adoptar hábitos de saúde e hixiene para previr tanto enfermidades infecciosas como enfermidades relacionadas co bo funcionamento dos órganos e sistemas do corpo humano. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

5. Coñecer técnicas de primeiros auxilios para ser capaces de tomar decisións ante unha emerxencia. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía, Sociais e cívicas / Intelixencias naturalista, interpersoal)

6. Participar das iniciativas que xurdan do grupo cooperando como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal)

7. Tomar decisións reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable para facer fronte a situacións cotiás. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

8. Facer uso de maneira habitual e crítica dos medios de comunicación escrita mostrando capacidade de análise adecuada dos mesmos. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e verbal)

9. Elaborar textos explicativos e argumentativos para poñer de manifesto a comprensión e a explicación de realidades físicas. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e verbal)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Resolución da tarefa integrada: Todo listo para a viaxe. P • Partes da célula. C • Niveis de organización celular: célula, tecido, órgano, sistema e aparato. C • Identificación das partes dunha célula. P • Funcións vitais do ser humano. C • Órganos, sistemas e aparatos que levan a cabo as funcións vitais no ser humano. C • Identificación das funcións vitais e dos órganos que participan nelas. P • Distinción daquelas calidades que nos fan únicos. V • Concepto de saúde e enfermidade. C • Distinción entre enfermidades infecciosas e non-infecciosas. Características. P • Hábitos que favorecen a saúde do sistema cardiovascular. V • Valorar a prescrición médica como a maneira máis segura e eficaz de seguir un tratamento para unha enfermidade. V • A función de nutrición. C • Sistemas que interveñen na función de nutrición: dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor. C • Técnicas de primeiros auxilios. C • Identificación dos riscos de accidente nunha cociña. V • Aplicación da rutina de pensamento. 3-2-1... Ponte! P • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial. P • Resolución dunha situación. Toma de iniciativa ante unha emerxencia médica. P	• Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde. • Coñecer o funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos, aparatos, sistemas (localización, forma, estrutura, funcións, coidados etc.). • Relacionar determinadas prácticas de vida co funcionamento adecuado do corpo. • Adoptar estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto no colexio como fóra. • Buscar información pertinente de forma guiada na rede controlando o tempo e facendo un uso responsable das tecnoloxías da información e da comunicación. • Comunicar de forma oral e escrita os resultados presentándoos con apoios gráficos. • Traballar de forma cooperativa, apreciando o cuidado pola seguridade propia e dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.	• Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano (órganos dos sentidos, sistema nervioso) e establecer algunhas relacións fundamentais entre estes e certos hábitos saudables. • Identifica algunhas características do funcionamento do corpo humano (células, tecidos, órganos, aparatos, sistemas), localízalos e identifícalos segundo a súa forma, estrutura e funcións. • Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos. • Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable. • Coñece algúns avances da ciencia que melloran a saúde. • Coñece e utiliza técnicas de primeiros auxilios para saber axudarse e axudar aos demais en situacións simuladas e reais. • Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, e mostra iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias do acordado. • Utiliza recursos sinxelos proporcionados polas tecnoloxías da información —e sempre de maneira guiada— para comunicarse e colabora na realización dun proxecto. • Toma conciencia da necesidade de controlar o tempo de entreteminto coas tecnoloxías da información e da comunicación así como do seu poder de adicción. • Utiliza de maneira adecuada o vocabulario correspondente a cada contido.. • Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e

• Reflexión sobre a propia aprendizaxe. V		limpa, en soporte papel e dixital. • Utiliza estratexias para realizar traballos, individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde.

- Coñecer o funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos, aparatos, sistemas (localización, forma, estrutura, funcións, cuidados etc.).
- Relacionar determinadas prácticas de vida co funcionamento adecuado do corpo.
- Adoptar estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto no colexio como fóra.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Uso correcto dos conceptos e do vocabulario propio da área ao transmitir e solicitar información.

Uso espontáneo ou en contextos cotiáns das aprendizaxes realizadas.

Grao de elaboración persoal das ideas e respostas.

Grao de comprensión e comunicación da información.

Orde, limpeza e puntualidade na presentación de actividades: letra adecuada, expresión correcta e clara dos datos e procedementos seguidos, ausencia de faltas de ortografía...

Comportamento: respecto polos compañeiros e polo profesorado e polo material; interese e motivación; atención ás explicacións; tenacidade, perseveranza, compañeirismo.

Porcentaxe ou valoración de traballos individuais, probas, exercicios...

Grao de participación nas súas intervencións, traballos en grupo, proxectos...

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiáveis, proba escrita...) Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

Unidade 6: A FUNCIÓN DE RELACIÓN

1. Obxectivos en termos de competencias e relación coas IIMM

1. Recoñecer a relación que existe entre o sistema nervioso e os sentidos para percibir os cambios no contorno. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
2. Identificar os órganos do sistema nervioso e a función que realiza cada un para unha mellor comprensión do corpo humano. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
3. Recoñecer as funcións do aparato locomotor e dos órganos implicados, músculos e ósos para descubrir como se realiza o movemento. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)
4. Diferenciar entre movementos voluntarios e involuntarios, así como as partes do sistema nervioso implicados no proceso para unha mellor comprensión do corpo humano. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

5. Valorar a importancia duns hábitos de saúde correctos para manter o sistema nervioso e o aparato locomotor en bo estado. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista)

6. Utilizar o ordenador para buscar e interpretar información dos principais músculos e dos ósos do pé. (Dixital / Intelixencias lingüística e verbal, visual e espacial)

7. Investigar diferentes técnicas de quecemento para valorar, sopesando todas as posibilidades de maneira autónoma e responsable, as máis adecuadas en diferentes deportes. (Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersoal)

8. Facer uso de maneira habitual e crítica dos medios de comunicación escrita mostrando capacidade de análise para interactuar co contorno. (Comunicación lingüística / Intelixencia lingüística e verbal)

9. Participar das iniciativas que xurdan do grupo para cooperar como parte dun proxecto común. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal)

2. Relación Contidos /Criterios de avaliación / Estándares de aprendizaxe

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe
• Resolución da tarefa integrada: Ilusións dos sentidos. P • Descrición das fases da función de relación: percepción e análise da información e emisión da resposta. C • Identificar as fases da función de relación nas actividades cotiás. P • O ollo e as súas partes. O mecanismo da visión. C • O oído e as súas partes. O mecanismo de audición. C • O equilibrio. C • O tacto. A percepción das sensacións táctiles. C • O olfacto. A percepción dos cheiros. C • O gusto. O sabor. C • As preferencias alimentarias. V • Morfoloxía do sistema nervioso. As neuronas. C • Partes do sistema nervioso. C • O sistema endócrino. C • Identificación das funcións das diferentes partes do sistema nervioso. P • Función do sistema esquelético. C • Partes que constitúen o sistema esquelético. C • Función do sistema muscular. C • O sistema endócrino. C • Identificación das funcións das catro partes principais do esqueleto. P • Os movementos voluntarios e involuntarios. C • Identificación de movementos voluntarios ou involuntarios e da parte do sistema nervioso implicado no proceso. P • Hábitos que favorecen a saúde do aparato locomotor e do sistema nervioso. C	• Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais con determinados hábitos de saúde. • Coñecer o funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas (a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados etc.). • Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo. • Adoptar estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto no colexio como fóra del. • Comunicar de forma oral e escrita os resultados presentándoos con apoios gráficos. • Traballar de forma cooperativa, observar as normas de seguridade para un mesmo e para os demais, coidar das ferramentas e utilizar os materiais adecuadamente. • Realizar un proxecto e presentar unha presentación nun soporte dixital.	• Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano (órganos dos sentidos, sistema nervioso) establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e algúns hábitos de saúde. • Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos. • Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, e desenvolve unha certa iniciativa na toma de decisións. • Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable. • Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións. • Utiliza, de maneira adecuada, o vocabulario correspondente a cada un dos contidos. • Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital. • Utiliza estratexias para realizar traballos, individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos. • Realiza un proxecto e presenta unha presentación multimedia sobre as ilusións sensoriais, recollendo información de diferentes fontes.

• Adopción de hábitos para manter a saúde do sistema nervioso e do aparato locomotor. V • Aplicación dos contidos traballados na unidade de maneira competencial. • Resolución dunha situación: planificación de grupos para traballar as diferentes técnicas de quecemento. • Reflexión sobre a propia aprendizaxe.		

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais con determinados hábitos de saúde.

- Coñecer o funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas (a súa localización, forma, estrutura, funcións, cuidados etc.).
- Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo.
- Adoptar estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto no colexio como fóra del.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Uso correcto dos conceptos e do vocabulario propio da área ao transmitir e solicitar información.

Uso espontáneo ou en contextos cotiáns das aprendizaxes realizadas.

Grao de elaboración persoal das ideas e respostas.

Grao de comprensión e comunicación da información.

Orde, limpeza e puntualidade na presentación de actividades: letra adecuada, expresión correcta e clara dos datos e procedementos seguidos, ausencia de faltas de ortografía...

Comportamento: respecto polos compañeiros e polo profesorado e polo material; interese e motivación; atención ás explicacións; tenacidade, perseveranza, compañeirismo.

Porcentaxe ou valoración de traballos individuais, probas, exercicios...

Grao de participación nas súas intervencións, traballos en grupo, proxectos...

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

ESCRITOS	ORAIS	OUTROS
Tarefas diversas do alumno/a realizadas na actividade diaria da clase. Actividades diversas de avaliación do alumno/a (libro, fichas fotocopiáveis, proba escrita...) Traballos en grupo. Actividades TIC: interactivas, ligazóns a Internet Arquivo individual. Valoración da formulación e dos procesos seguidos, así como do resultado obtido.	Preguntas individuais e colectivas. Diálogo. Exposición oral. Proba oral individual. Observación e valoración do grao de participación de	Rúbrica das unidades didácticas. Rúbrica dos Proxectos. Rúbricas de habilidades xerais. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro individual. Avaliación das Competencias / IIMM. Rexistro do grupo-clase. Portfolio e e-portfolio. Informe de avaliación.

	cada alumno/a e da calidade das súas intervencións.	

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS .

Para desenvolver as nosas tarefas na aula teremos en conta diversos factores como son: as ideas previas que ten o alumnado sobre o contido a traballar, a disposición do alumnado como grupo, o clima de aula debido ao que nos inflúe o alumno con necesidade específica de apoio educativo.... e así poderemos empregar uns ou outros procedementos didácticos. Buscamos que as distintas estratexias didácticas se amolden á natureza concreta do grupo para obter o maior rendemento posible no proceso de aprendizaxe do alumnado.

O proceso de ensinanza - aprendizaxe debe desenvolver o funcionamento cognitivo global do alumno/a, para iso partimos de que :

- As aprendizaxes son significativas : Todo novo coñecemento partirá das experiencias previas do alumno, converténdose este en axente activo da súa propia aprendizaxe.
- Individualización : As ensinanzas adaptaranse ás diferencias individuais dos alumnos/as.

- Actividade : O alumno/a buscará as relacións significativas entre o que sabe e as novas aprendizaxes, é dicir, que aprenda a aprender.
- Motivación : Utilizaremos contextos cotiáns, familiares e habituais para que o alumnado aprenda comprobando, favorecendo así o seu interese.
- Afectividade : Todo isto realizáremolo nun clima escolar adecuado que proporcione o alumno/a: benestar, seguridade e confianza.

O noso papel, como profesores/as, será o de guía e mediador para facilitar a construción de aprendizaxes os nosos alumnos/as.

Desenvolveremos estratexias metodolóxicas diferentes para que os alumnos/as alcancen os obxectivos propostos para este curso. Así as máis axeitadas segundo o noso punto de vista son:

- Utilización da experiencia previa do alumno como punto de partida da aprendizaxe
- Fomentar nos alumnos/as habilidades para a busca de información, selección, procesamento, tratamento e comunicación dela.

- Potenciar no alumnado a utilización das TICs e das bibliotecas como recursos da aprendizaxe.
- Maximizar o impulso cognitivo utilizando materiais que atraian a atención e dispoñendo dos contidos de forma que aseguren o éxito da aprendizaxe.
- Potenciar que o alumno/a recorra ás súas propias experiencias.
- Facilitar a transferencia do aprendido á vida cotiá do neno/a.
- Elaborar plans de traballo individualizado nos casos nos que as diferencias individuais o requiran.
- O material de aprendizaxe debe ter un significado lóxico.
- Aproveitar os feitos relevantes da vida cotiá para organizar os contidos.
- Utilizar tarefas o máis activadoras posibles.
- Presentar actividades de reforzo e apoio, así como de ampliación das establecidas como comúns ao grupo.
- Utilizar fichas de traballo individual como complemento do libro dixital.
- Potenciar a lectura como medio para o progreso nas diversas áreas do currículo.
- Potenciar unha actitude de superación individual e non de competición.
- Estar abertos ao diálogo, a escoitar os seus problemas e non negarlles a axuda solicitada.
- Crear un clima social de clase relaxado e comprensivo, evitando as tensións e disputas entre compañeiros/as.

- Distribuír tarefas e responsabilidades en clase.
- Apoiar a axuda mutua entre compañeiros/as na realización de actividades.
- Rexeitar todo tipo de discriminación: raza, sexo, condición social ...
- Favorecer a liberdade de expresión e a espontaneidade.
- Favorecer o traballo autónomo e utilizar situacións e estratexias de autoaprendizaxe.
- Levar a cabo unha avaliación continua para coñecer en cada momento a situación de partida de cada alumno/a á hora de introducir novos coñecementos.
- Realizar unha avaliación inicial (nivel de coñecementos, intereses, técnicas instrumentais).

Secuenciación habitual do traballo na aula.

Motivación

- Partir do gran grupo para activar os coñecementos previos.
- Presentación da actividade con gráficos, textos, fotos...

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado.
- Información complementaria para reforzo e apoio.
- Información complementaria para afondamento e ampliación.

Traballo persoal:

- Lectura e comprensión de textos.
- Análises de documentos, pequenas investigacións, problemas de experimentación...
- Respostas e preguntas.
- Realización de debates sobre temas de actualidade (medioambientais, de saúde, de consumo...).
- Memorización comprensiva.

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, intervencións no grupo clase.

- Exposicións orais.
- Probas escritas.
- Traballos individuais e en grupo.
- Observación do traballo na aula.

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

No noso centro o alumnado de 5º de Educación Primaria forma parte do proxecto EVA-EDIXGAL e o libro que se utiliza nesta materia é de EDEBÉ, aínda que incorporamos actividades, vídeos, esquemas... complementarios de NETEX e AULA PLANETA. A súa vez a mestra iralles entregando material complementario para traballar na aula, así como outros recursos de internet (outro material do repositorio ABALAR, infografías de MUNDOPRIMARIA, EDUTECA...), outros medios audiovisuais e outras fontes de información que se vaian considerando oportunas.

Na clase tamén contamos con material manipulable e experimental propio da área.

8. CRITERIOS DE AVALIACIÓN CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

Os criterios de avaliación aparecen no apartado 5 de esta programación, da mesma maneira que os procedementos e instrumentos de avaliación.

PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

PROCEDIMENTOS	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
Probas escritas	- Resolución de exercicios. - Resolución de casos prácticos. - Resolución de problemas. - Realización de fichas. - Respuesta a preguntas ou cuestións. - Elaboración de resúmenes, esquemas, gráficos...
Probas orales	- Exposición dun tema, traballo... - Resposta a preguntas. - Lectura expresiva.
Traballos individuais	- Traballos de investigación e experimentación. - ... de análise, - ... de síntese. - Presentacións. - Debates.
Traballos en grupo	- Traballos de investigación e experimentación. - ... de análise, - ... de síntese. - Presentacións. - Debates.
Trabajo en el aula	- Listas de control. - Caderno do alumno.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A cualificación será de 0 a 10. Para establecer a cualificación teranse en conta os seguintes elementos:

1. Observación e análise das tarefas realizadas na aula. 20% da cualificación

✓ Participación oral. 5% da cualificación deste apartado.

- Intervencións orais dos alumnos.
- Participación activa na aula.
- Probas orais.
- Atención e interese demostrado.
- Constancia, interese e esforzo.

✓ Trabajo diario en clase. 10% da cualificación deste apartado.

- Realización de pequenas experimentacións.
- Caderno ematerial de traballo de clase limpo e ordenado.

- Presentacións.
  - Realización de tarefas no tempo previsto (aproveita o tempo).
  - Atención e interese demostrado.
- ✓ **Traballo en grupo.** 5% da cualificación deste apartado.
- Respeto ás normas de traballo en equipo.
  - Aportacións ao grupo.
  - Respeto e valoración ás aportacións dos compañeiros/as.
  - Realización de tarefas no tempo previsto.

2. Probas escritas . 60% da cualificación

- Elaboración de fichas.
- Realización de traballos.
- Controis das unidades didácticas.

- Calidade dos traballos, de pequenas experimentacións ou clasificacións.

3. Comportamento. 10% de la cualificación

- Respeto polo material, compañeiros/as, maestro/a.
- Cumplimento das normas de convivencia consensuadas a principios de curso.

4. Esfuerzo e progreso. 10% da cualificación.

- Entrega de traballos e tarefas.
- Participación na clase.
- Realiza traballos voluntarios.

Para aprobar a materia deberá obterse unha calificación mínima de 5.

RECUPERACIÓN

O alumno/a que non alcance os obxectivos propostos:

- a. Rectificará a súa actitude si esa é a dificultade.

- b. En caso de que o mestre/a o estime oportuno fará aqueles traballos que non fixo ou que fixo mal e corraxirá o caderno.
- c. Na proba escrita de cada avaliación incluíranse preguntas correspondentes á avaliación anterior, de xeito que os alumnos/as poidan recuperar este apartado da cualificación global. Tamén se valorará o cambio de actitude e o traballo desenvolvido para recuperar cada avaliación durante o trimestre seguinte.

O alumnado que non obteña nas avaliacións e recuperacións a cualificación de 5 realizará un exame final da materia sobre os mínimos esixibles (grao mínimo de consecución dos estándares) da programación. Quedará exento da realización de dita proba o alumnado que aprobe a materia por avaliacións. Na proba final deberá obter un mínimo de 5.

CRITERIOS DE PROMOCIÓN

Perfil Competencia: COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas en contextos do contorno inmediato.	
MAT	Analiza e comprende, con axuda dalgunhas pautas, o enunciado de problemas (datos, relacións entre os datos e contexto do problema) do contorno inmediato.	
MAT	Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas na medición e no tratamento de lonxitudes, masas, capacidades e superficies no contorno inmediato.	

MAT	Describe posicións e movementos indicando situación, ángulos, xiros e distancias respecto dun punto dado etc. en desprazamentos e itinerarios no contorno inmediato, en fotografías, en debuxos, en bosquexos etc.	
MAT	Identifica e nomea polígonos atendendo ao número de lados en obxectos cotiáns, debuxos, planos, imaxes, fotografías etc.	
MAT	Comprende e describe posicións, percorridos e movementos no contorno inmediato e interpreta e elabora representacións espaciais destes en bosquexos de itinerarios, planos etc. utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, perímetro e superficie).	
MAT	Interpreta e describe situacións, mensaxes e feitos da vida diaria utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, perímetro e superficie): indica unha dirección, explica un percorrido e oriéntase no espazo.	
MAT	Estima lonxitudes, capacidades e masas en situacións do contorno inmediato, elixindo a unidade e os instrumentos máis adecuados para medir e expresar unha medida e explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.	
MAT	Resolve problemas relacionados con situacións do contorno inmediato utilizando as unidades de medida (lonxitude, masa, capacidade e superficie) máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis adecuadas e explicando o proceso seguido	
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula gardando a quenda de palabra, escoitando as intervencións e incorporando as opinións dos outros.	
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula organizando o discurso.	
LGL	Exprésase oralmente dunha maneira organizada e coherente segundo a situación comunicativa.	
LGL	Produce dunha maneira oral relatos e exposicións de clase.	
LGL	Explica oralmente as reflexións sobre os aspectos que aprende.	
LGL	Capta o sentido de textos orais identificando ideas principais e secundarias, opinións e valores non-explicitos.	
LGL	Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega.	
LGL	Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.	
LGL	Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega.	
LGL/ CSC	Valora a variedade interna da lingua como símbolo de riqueza lingüística e cultural, así como o estándar como variante unificadora.	
LGL	Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender.	
LGL	Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.	
LGL	Produce textos propios de uso habitual (cartas, normas, programas de actividades, convocatorias, plans de traballo colectivos, noticias, entrevistas, recensións) e textos referidos a feitos próximos á experiencia.	
LGL	Elabora textos que permiten progresar na autonomía para aprender (resumos, esquemas, informes, descrições, explicacións).	
LGL	Aplica en todos os escritos as normas ortográficas e gramaticais.	
LGL	Coida os aspectos formais dos textos escritos tanto en formato dixital coma en papel.	
LGL	Coñece textos literarios da tradición oral e da literatura infantil adecuados á súa idade.	

LGL	Goza dunha maneira autónoma da lectura de textos literarios adecuados á súa idade e manifesta unha actitude positiva cara á lectura.	
LGL	Coñece as características da narración e a poesía.	
LGL	Utiliza as bibliotecas ao seu alcance dunha maneira activa e autónoma.	
LGL	Comprende os mecanismos e os procedementos de organización e selección de obras e doutros materiais.	
LGL	Colabora no coidado e na mellora dos materiais bibliográficos e outros documentos dispoñibles na aula e no centro.	
LGL	Identifica cambios que se producen nas palabras e os textos ao realizar segmentacións, cambios na orde, supresións e insercións.	
LGL	Comprende e utiliza a terminoloxía gramatical e lingüística básica nas actividades de produción e comprensión de textos.	
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula gardando a quenda de palabra, escoitando as intervencións e incorporando as opinións dos outros.	
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula organizando o discurso.	
LGL	Exprésase oralmente dunha maneira organizada e coherente segundo a situación comunicativa.	
LGL	Produce dunha maneira oral relatos e exposicións da clase.	
LGL	Explica oralmente as reflexións sobre os aspectos que aprende.	
LGL	Afiánzase na elaboración de cuestionarios, esquemas, resumos, mapas conceptuais e descricións de forma clara e visual.	
CN	Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos naturais de Galicia; utilizando medios de observación directa (lupa, lupa binocular, microscopio etc.) e consultando documentos escritos, imaxes e gráficos; analízaa, obtén conclusións e comunica a súa experiencia.	
CN	Presenta as tarefas de xeito ordenado, claro e limpo en soporte papel e/ou dixital.	
CN	Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando de forma escrita as conclusións.	
CN	Expón oralmente e por escrito de forma clara e ordenada experiencias e tarefas, utilizando de xeito adecuado o vocabulario traballado e manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.	
CN	Realiza un proxecto, traballando de forma individual ou en equipo, e presenta un informe utilizando soporte papel e/ou dixital, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros e Internet) e con diferentes medios e comunicando de forma oral a experiencia realizada, apoiándose en imaxes, textos escritos en Word e/ou PowerPoint.	
CS	Recolle información dos feitos e dos fenómenos dados e comunícaa oralmente.	
CS	Utiliza con precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados, reflexionando posteriormente sobre o proceso de aprendizaxe, cunhas pautas dadas.	
CS	Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área que manifestan a comprensión de textos orais e/ou escritos.	
CS	Enumera as características principais do Sistema Solar, distingue os diferentes tipos de astros e os seus movementos.	
CS	Describe de forma escrita o movemento de translación terrestre e sinala o eixe de xiro e os polos xeográficos nunha representación gráfica.	
CS	Describe de forma escrita o movemento de rotación terrestre.	
CS	Nomea e enumera de forma escrita as fases da Lúa.	
CS	Describe a Terra segundo as características das súas capas externas e internas apoiándose nunha imaxe (por exemplo mediante un mapa conceptual).	
CS	Compara e contrasta as distintas formas de representar a Terra planas, mapas, planisferios e globo terráqueo (por exemplo nun esquema).	

CS	Explica a relación da atmosfera cos fenómenos atmosféricos (por exemplo mediante un esquema).	
CS	Analiza a influencia do tempo atmosférico no clima (por exemplo mediante un mapa conceptual).	
CS	Describe de forma escrita o uso dalgúns instrumentos meteorolóxicos apoiándose en imaxes.	
CS	Clasifica os climas segundo os factores que o determinan (por exemplo mediante un organizador gráfico).	
CS	Diferencia, localiza e sinala as zonas climáticas de Galicia e de España (nun mapa ou nun soporte dixital) e relaciona a súa flora e fauna; e interpreta climogramas de Galicia e de España.	
CS	Describe a hidrosfera diferenciando as augas subterráneas das augas superficiais; as augas continentais das augas oceánicas; e localiza e sinala masas e cursos de auga de Galicia e de España nun mapa ou nun recurso interactivo.	
CS	Detalla o ciclo da auga utilizando recursos interactivos e investiga sobre o seu consumo responsable.	
CS	Localiza e sinala nun mapa ou nun recurso interactivo, os ríos, as cuncas e as vertentes de Galicia e de España.	
CS	Compara e contrasta os tramos dun río (por exemplo nunha táboa).	
CS	Describe de forma escrita os elementos das paisaxes de Galicia e de España e utilizando medios interactivos pescuda a súa diversidade.	
CS	Documéntase sobre a Constitución a través de diferentes fontes e elabora un traballo sobre os seus principios democráticos máis importantes (individual/grupo) para expoñelo na aula.	
CS	Recoñece o Rei como xefe de Estado e explica de forma oral /escrita cales son as súas funcións.	
CS	Nomea as principais institucións do Estado español e asóciaas coa división de poderes.	
CS	Sitúa nun mapa as comunidades e as cidades autónomas de España e as súas provincias.	
CS	Define que é a densidade de poboación explicando a súa variabilidade e poñendo exemplos de territorios concretos.	
CS	Enumera os factores que condicionan o crecemento/decrecemento dunha poboación describindo as consecuencias.	
CS	Explica ante un produto dado algunhas das materias primas que o compoñen e traza o seu proceso de elaboración ata o produto final (por exemplo cun organizador).	
CS	Define e relaciona o concepto de Idade Media e de Idade Moderna datando os feitos que marcan os seus inicios e os seus finais, nomeando algunhas fontes da historia representativas e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Explica a importancia da escritura, da agricultura e da gandaría como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Relaciona e explica a forma de vida e a organización social de Galicia e de España na Prehistoria, na Idade Antiga, na Idade Media e na Idade Moderna (por exemplo nun mapa mental).	
CS	Describe cronoloxicamente os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de Galicia e de España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media e Idade Moderna) citando os seus representantes máis significativos.	
CS	Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as que se refiren á romanización e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Identifica e secuencía os trazos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media, describindo a evolución política e os distintos modelos sociais e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron os cambios fundamentais no rumbo da historia neste período (monarquía dos Austrias, séculos XVI e XVII, os Borbóns e século XVIII) e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Interpreta e confecciona gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións de localidades ou provincias de Galicia e de España.	
CS	Observa en imaxes e explica a influencia do comportamento humano no medio natural e propón medidas para o desenvolvemento sustentable da humanidade.	
CS	Identifica os factores que inflúen na poboación dun territorio e fai inferencias sobre eles ante uns datos dados.	
CS	Compara a situación actual cunha situación previa para apreciar a evolución nese territorio e establece xeneralizacións se é posible.	

CS	Diferencia os conceptos de emigración e inmigración e identifica ambos os dous movementos migratorios con casos concretos documentándose na súa realidade.	
CS	Analiza anuncios dados categorizando os seus fins e valorando que é necesario contrastar a mensaxe coa realidade do produto.	
CS	Localiza no tempo e no espazo algúns dos feitos fundamentais da historia de Galicia e de España describindo as características principais e comunicándoo oralmente e/ou por escrito.	

Perfil Competencia: COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIA E TECNOLOXÍA

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas do contorno inmediato, planificando a súa acción, organizando o traballo e revisando a súa correcta execución.	
MAT	Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados de problemas do contorno inmediato, contrastando a súa validez e coherencia e valorando a súa utilidade e eficacia.	
MAT	Identifica e interpreta datos e mensaxes de textos numéricos sinxelos da vida cotiá (facturas, folletos publicitarios, rebaixas etc.).	
MAT	Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais do contorno inmediato enumerando semellanzas e diferenzas.	
MAT	Realiza predicións sobre os resultados esperados na resolución de situacións problemáticas do contorno inmediato, utilizando os patróns e as leis atopadas, analizando a súa idoneidade e os erros que se producen identificando posibles variables non-controladas e elementos estraños.	
MAT	Amplía problemas unha vez resoltos, suscitados desde situacións do contorno inmediato, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos.	
MAT	Elabora informes en diferentes soportes (presentacións, gráficos, textos etc.) sobre o proceso de investigación realizado a partir de cuestións concretas de carácter matemático sobre o contorno inmediato, expoñendo as fases deste e valorando, coa axuda de pautas definidas, os resultados e as conclusións obtidas.	
MAT	Practica o método científico no tratamento de situacións problemáticas do contorno inmediato, sendo ordenado, organizado e sistemático na utilización de follas de rexistro, cadernos de notas, diarios etc. e na revisión e introdución das modificacións pertinentes.	

MAT	Planifica o proceso de traballo no tratamento de situacións problemáticas do contorno inmediato con preguntas adecuadas: Que quero pescudar?, Que teño?, Que busco?, Como o podo facer?, Non me equivoquei ao facelo?, A solución é adecuada?, Como se pode comprobar?...	
MAT	No tratamento de situacións problemáticas do contorno inmediato realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez, valorando os proles e os contras do seu uso, tendo en conta as características das informacións ou datos iniciais e o contexto da situación.	
MAT	Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou que as refuten, en situacións a resolver do contorno inmediato, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.	
MAT	Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias adecuadas para cada caso, con confianza e precisión.	
MAT	Suscita preguntas precisas e formuladas con corrección na procura de respostas adecuadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas relacionados co contorno inmediato.	
MAT	Desenvolve e aplica estratexias de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións e uso de exemplos) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos.	
MAT	Toma decisións nos procesos de resolución de problemas do contorno inmediato, valorando a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade en función de referencias en situacións e coñecementos previos.	
MAT	Realiza un proxecto relacionado co contorno inmediato elaborando e presentando un informe con documentos dixitais (texto, presentación, imaxe, vídeo, son, mapa conceptual etc.), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartindo a información cos seus compañeiros.	
MAT	Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión das datas.	
MAT	Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá números ata o millón e decimais ata as centésimas, utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor da posición de cada unha das súas cifras.	
MAT	Utiliza os números ordinais en situacións do contorno inmediato.	
MAT	Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá números naturais ata o millón e decimais ata as centésimas, utilizando razoamentos apropiados e considerando o valor da posición de cada unha das súas cifras.	
MAT	Descompón, compón e redondea números naturais ata o millón e decimais ata as centésimas, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.	
MAT	Ordena números naturais ata o millón e decimais ata as centésimas e represéntaos na recta numérica.	
MAT	Identifica os números negativos en contextos reais.	
MAT	Redondea mentalmente números decimais á décima ou á centésima máis próxima en situacións de resolución de problemas do contorno inmediato.	
MAT	Ordena fraccións nas que o numerador é maior que o denominador aplicando a relación entre fracción e número decimal.	
MAT	Resolve operacións en expresións numéricas con parénteses.	
MAT	Utiliza diferentes tipos de números en contextos próximos, identificándoos como operadores na interpretación e na resolución de problemas.	
MAT	Coñece e aplica os criterios de divisibilidade máis sinxelos como por 2, 3, 5 e 10.	
MAT	Realiza operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división.	
MAT	Identifica e usa os termos propios da multiplicación e da división.	
MAT	Resolve problemas utilizando a multiplicación para realizar recontos, en disposicións rectangulares, nos que intervén a lei do produto.	
MAT	Aplica as propiedades das operacións e as relacións entre elas.	
MAT	Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.	
MAT	Realiza sumas, restas e multiplicacións con números decimais ata as as centésimas.	
MAT	Aplica o uso das parénteses na resolución de operacións combinadas.	
MAT	Asocia o concepto de porcentaxe a unha fracción.	
MAT	Establece a correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes.	

MAT	Calcula aumentos e diminucións porcentuais.	
MAT	Descompón de forma aditiva e de forma aditiva-multiplicativa, números naturais menores dun millón, atendendo ao valor posicional das súas cifras.	
MAT	Constroe series numéricas (ata o millón), ascendentes e descendentes, de cadencias 2, 10 e 100 a partir de calquera número e de cadencias 5, 25 e 50 a partir de múltiplos de 5.	
MAT	Descompón números naturais menores dun millón, atendendo ao valor posicional das súas cifras.	
MAT	Identifica múltiplos e divisores de 2, 3, 5, 6, 9 e 10 utilizando as táboas de multiplicar.	
MAT	Calcula os primeiros múltiplos dun número natural menor que 100.	
MAT	Calcula todos os divisores dun número natural menor que 100.	
MAT	Descompón números decimais ata as centésimas atendendo ao valor posicional das súas cifras.	
MAT	Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta en situacións da vida cotiá.	
MAT	Resolve problemas relacionados con situacións do contorno inmediato que supoñen a lectura, escritura, interpretación e ordenación de números naturais ata o millón e decimais ata as centésimas aplicando operacións de suma, resta, multiplicación e división.	
MAT	Identifica as unidades do Sistema Métrico Decimal: lonxitude, capacidade, peso/masa e superficie no contorno inmediato.	
MAT	Estima lonxitudes, capacidades e masas en situacións do contorno inmediato, elixindo a unidade e os instrumentos máis adecuados para medir e expresar unha medida e explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.	
MAT	Mide lonxitudes, capacidades e masas do contorno inmediato utilizando instrumentos convencionais (cinta métrica, balanza, litro etc.) e non-convencionais, expresando o resultado na unidade máis adecuada e xustificando o proceso e a unidade empregada.	
MAT	Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa e superficie, obtidas no contorno inmediato, expresando o resultado na unidade determinada de antemán.	
MAT	Expresa en forma simple medidas de lonxitude, capacidade, masa ou superficie do contorno inmediato dadas en forma complexa e viceversa.	
MAT	Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude (lonxitude, capacidade, masa ou superficie) do contorno inmediato.	
MAT	Compara superficies de figuras planas recoñecibles no contorno inmediato por superposición e descomposición.	
MAT	Resolve problemas relacionados con situacións do contorno inmediato utilizando as unidades de medida (lonxitude, masa, capacidade e superficie) máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis adecuadas e explicando o proceso seguido.	
MAT	Coñece e utiliza as unidades de medida do tempo e as súas relacións: segundo, minuto, hora, día, semana e ano.	
MAT	Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.	
MAT	Le reloxo analóxico e dixital.	
MAT	Resolve problemas da vida cotiá utilizando as medidas temporais e as súas relacións.	
MAT	Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura.	
MAT	Mide ángulos usando o transportador.	
MAT	Resolve problemas realizando cálculos con medidas angulares.	
MAT	Coñece a función, o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea, utilizándoas tanto para resolver problemas en situacións reais como figuradas.	
MAT	Calcula múltiplos e submúltiplos do euro.	
MAT	Resolve problemas relacionados con situacións do contorno inmediato utilizando medidas de lonxitude, superficie, masa, capacidade, tempo e moeda.	
MAT	Identifica e representa posicións relativas de rectas e circunferencias no seu contorno inmediato en creacións persoais, imaxes, fotografías, debuxos etc.	
MAT	Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice etc. en debuxos, edificios, obras de arte, obxectos familiares etc.	

MAT	Realiza escalas e gráficas sinxelas de espazos acoutados do contorno escolar, para facer representacións elementais.	
MAT	Identifica en situacións moi sinxelas do contorno inmediato a simetría de tipo axial e especular.	
MAT	Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe vertical ou horizontal utilizando unha pauta milimetrada.	
MAT	Realiza ampliacións e reducións de debuxos de figuras planas utilizando unha pauta milimetrada.	
MAT	Clasifica triángulos e cuadriláteros atendendo aos seus lados e aos seus ángulos e identificando manipulativamente as relacións entre os seus lados e entre os seus ángulos.	
MAT	Calcula o perímetro de figuras planas e a área de cadrados e rectángulos a partir da medida dos seus lados.	
MAT	Clasifica cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados.	
MAT	Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e do círculo: centro, radio, diámetro, corda, arco, semicírculo, segmento e sector circular.	
MAT	Calcula a lonxitude da circunferencia e a área.	
MAT	Forma figuras planas e corpos xeométricos a partir da composición ou descomposición doutras, describindo aspectos concretos do resultado (número de lados, ángulos, caras etc.) e comparándoo con obxectos da vida cotiá.	
MAT	Recoñece e identifica poliedros, prismas e pirámides no contorno inmediato describindo os seus elementos básicos.	
MAT	Recoñece e identifica corpos redondos (cono, cilindro e esfera) no contorno inmediato describindo os seus elementos básicos.	
MAT	Resolve problemas xeométricos relacionados con situacións do contorno inmediato utilizando as propiedades das figuras planas e os conceptos básicos de perpendicularidade, paralelismo, posición, movemento e simetría.	
MAT	Recolle datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares e rexístraos en táboas, diagramas de barras, lineais, circulares e outros tipos de gráficos.	
MAT	Recolle e clasifica datos cualitativos e cuantitativos, de situacións do seu contorno, utilizándoos para construír táboas de frecuencia absoluta.	
MAT	Aplica de forma intuitiva a situacións familiares os conceptos de media aritmética, rango, frecuencia e moda.	
MAT	Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos (diagramas de barras, lineais, circulares e outros tipos de gráficos) con datos obtidos en situacións do contorno inmediato.	
MAT	Fai e argumenta estimacións, baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro e máis ou menos probable) de situacións do contorno inmediato nas que intervén o azar.	
MAT	Identifica situacións do contorno inmediato de carácter aleatorio.	
MAT	Fai estimacións sobre a probabilidade de obter un resultado nunha situación real ou simulada de xogo habitual do alumnado no que intervén o azar.	
MAT	Resolve problemas de estatística e probabilidade relacionados con situacións do contorno inmediato utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións e uso de exemplos), creando conxecturas, construindo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.	
MAT	Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas en contextos do contorno inmediato.	
MAT	Analiza e comprende, con axuda dalgunhas pautas, o enunciado de problemas (datos, relacións entre os datos e contexto do problema) do contorno inmediato.	
MAT	Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas na medición e no tratamento de lonxitudes, masas, capacidades e superficies no contorno inmediato.	
MAT	Describe posicións e movementos indicando situación, ángulos, xiros e distancias respecto dun punto dado etc. en desprazamentos e itinerarios no contorno inmediato, fotografías, debuxos, bosquexos etc.	
MAT	Identifica e nomea polígonos atendendo ao número de lados en obxectos cotiáns, debuxos, planos, imaxes, fotografías etc.	
MAT	Comprende e describe posicións, percorridos e movementos no contorno inmediato e interpreta e elabora representacións espaciais destes en esbozos de itinerarios, planos etc. utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, perímetro e superficie).	

LGL	Interpreta a información contida nos gráficos, establecendo relacións coa información que aparece no texto relacionada con estes.	
CN	Expón oralmente e por escrito de forma clara e ordenada experiencias e tarefas, utilizando de xeito adecuado o vocabulario traballado e manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.	
CN	Realiza un proxecto, traballando de forma individual ou en equipo e presenta un informe, utilizando soporte papel e/ou dixital, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros e Internet), con diferentes medios e comunicando de forma oral a experiencia realizada, apoiándose en imaxes, textos escritos en Word e/ou PowerPoint.	
CN	Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso e aparato locomotor) e nutrición (aparatos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor), establecendo relacións entre eles e algúns hábitos de saúde.	
CN	Identifica e describe algunhas das principais características das funcións vitais do ser humano: relación, nutrición e reprodución.	
CN	Identifica algunhas características do funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos e aparatos, localizándoos e identificándoos segundo a súa forma e estrutura.	
CN	Coñece os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar riscos para a saúde.	
CN	Observa e identifica algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicina, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga etc.).	
CN	Coñece e utiliza técnicas básicas de primeiros auxilios para saber axudar en situacións simuladas.	
CN	Identifica e explica as diferenzas entre seres vivos e seres inertes.	
CN	Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas, identificando as principais características e funcións de cada un deles.	
CN	Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: reino animal, reino das plantas e reino dos fungos.	
CN	Observa directa e indirectamente, identifica características, recoñece e clasifica animais invertebrados e vertebrados.	
CN	Observa directa e indirectamente, identifica características e clasifica diferentes plantas.	
CN	Utiliza, con axuda, guías na identificación de animais e plantas de contornos próximos (parques, arredores da localidade, montes próximos, ribeiras, bosques etc.).	
CN	Coñece e comprende a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.	
CN	Identifica e explica as relacións entre os seres vivos: cadeas alimentarias, poboacións e ecosistemas.	
CN	Identifica e explica, oralmente ou por escrito, algunhas das causas da extinción de especies.	
CN	Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.	
CN	Recoñece e explica algúns ecosistemas: pradaria, litoral, cidade etc. e os seres vivos que habitan neles.	
CN	Observa e identifica diferentes hábitats dos seres vivos.	
CN	Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, manifestando certo rigor na observación e na comunicación oral e escrita dos resultados (por exemplo cadernos de campo, proxectos etc.).	
CN	Observa, identifica e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (tamaño, son que produce, temperatura, dureza, textura, solubilidade, flotabilidade, peso/masa etc.).	
CN	Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e do volume dun corpo como a balanza, a báscula e a probeta.	
CN	Identifica e explica fenómenos físicos observables en termos de densidade (por exemplo con auga e aceite).	
CN	Identifica e explica as principais características da flotabilidade nun medio líquido.	
CN	Coñece as leis básicas que rexen fenómenos (por exemplo a reflexión da luz).	
CN	Coñece as leis básicas que rexen o cambio de estado e as reaccións químicas: a combustión e a oxidación.	
CN	Identifica e explica algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química.	
CN	Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías renovables e non-renovables, identificando, coa axuda do docente, as	

	diferentes fontes de enerxía e materias primas en Galicia e a orixe da que proveñen.	
CN	Identifica e explica os beneficios e os riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuva ácida e radioactividade.	
CN	Realiza experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na aula etc.) para separar os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando de forma escrita e/ou oral o proceso seguido.	
CN	Identifica as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.	
CN	Explica os efectos da calor no aumento da temperatura e dilatación dalgúns materiais.	
CN	Identifica e experimenta algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.	
CN	Investiga a través da realización de experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na aula etc.) sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: suscitando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados e manifestando competencia, coa axuda do docente, en cada unha das fases.	
CN	Investiga e realiza experiencias sinxelas (por exemplo no laboratorio, na aula, no patio etc.) para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica e o cambio de estado.	
CN	Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas máis habituais do seu contexto próximo.	
CN	Observa e identifica algunha das aplicacións de máquinas que non están asociadas ao contexto próximo do alumnado e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.	
CN	Identifica e constrúe, coa axuda do docente, un circuíto eléctrico sinxelo: pila, cables, lámpadas, motor e interruptor.	
CN	Observa e identifica algúns efectos da electricidade.	
CN	Expón exemplos de materiais condutores e illantes.	
CN	Observa e identifica as principais características dos imáns.	
CN	Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos naturais de Galicia; utilizando medios de observación directa (lupa, lupa binocular, microscopio etc.) e consultando documentos escritos, imaxes e gráficos; analízala, obtén conclusións e comunica a súa experiencia.	
CN	Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable.	
CS	Interpreta planos e mapas explicando o significado dos seus signos convencionais, linguaxes icónicas e simbólicas (en papel ou soporte dixital).	
CS	Utiliza recursos interactivos para localizar as liñas imaxinarias da superficie terrestre.	
CS	Interpreta e confecciona gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións de localidades ou provincias de Galicia e de España.	
CS	Interpreta mapas meteorolóxicos sinxelos de localidades ou provincias de Galicia e de España e identifica os seus elementos gráficos principais.	
CS	Localiza nun mapa ou noutros recursos interactivos as principais unidades do relevo de Galicia e de España e as súas vertentes hidrográficas.	
CS	Localiza nun mapa ou noutro recurso interactivo os mares e os ríos de España e os ríos de Galicia.	
CS	Localiza nun mapa de Galicia e de España onde se concentra máis a poboación e onde está máis dispersa, achegando razóns.	
CS	Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos despois de Cristo.	
CS	Usa diferentes técnicas, ferramentas e recursos para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado percibindo a duración e as relacións entre os acontecementos coa axuda de gráficas e/ou esquemas.	
CS	Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas idades da historia en Galicia e en España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media e Idade Moderna).	
CS	Localiza no tempo e no espazo algúns dos feitos fundamentais da historia de Galicia e de España, describindo as principais características e comunicándoo oralmente e/ou por escrito.	
CS	Describe de forma escrita o movemento de translación terrestre e sinala o eixe de xiro e os polos xeográficos nunha representación gráfica.	
CS	Describe de forma escrita o movemento de rotación terrestre.	
CS	Compara e contrasta as distintas formas de representar a Terra: planos, mapas, planisferios e globo terráqueo (por exemplo nun esquema).	

CS	Describe a hidrosfera diferenciando as augas subterráneas das augas superficiais; as augas continentais das augas oceánicas; e localiza e sinala masas, cursos de auga de Galicia e de España nun mapa ou nun recurso interactivo.	
CS	Detalla o ciclo da auga utilizando recursos interactivos e investiga sobre o o seu consumo responsable.	
CS	Localiza e sinala nun mapa ou nun recurso interactivo, os ríos, as cuncas e as vertentes de Galicia e de España.	
CS	Compara e contrasta os tramos dun río (por exemplo nunha táboa).	
CS	Compara os trazos de poboación de Galicia e de España utilizando datos demográficos, pirámides de poboación, diagramas etc. recollendo as súas conclusións oralmente ou por escrito.	
CS	Observa en imaxes e explica a influencia do comportamento humano no medio natural e propón medidas para o desenvolvemento sustentable da humanidade.	
CS	Enumera as características principais do Sistema Solar, distingue os diferentes tipos de astros e os seus movementos.	
CS	Nomea e enumera de forma escrita as fases da Lúa.	
CS	Diferencia, localiza e sinala as zonas climáticas de Galicia e de España (nun mapa ou nun soporte dixital) e relaciona a súa flora e fauna; e interpreta climogramas de Galicia e de España.	
CS	Describe de forma escrita os elementos das paisaxes de Galicia e de España e utilizando medios interactivos pescuda a súa diversidade.	
CS	Define que é a densidade de poboación explicando a súa variabilidade e poñendo exemplos de territorios concretos.	
CS	Traballa cuns datos dados e represéntaos nunha pirámide de poboación ou nun diagrama de barras.	
CS	Relaciona e explica a forma de vida e a organización social de Galicia e de España na Prehistoria, na Idade Antiga, na Idade Media e na Idade Moderna (por exemplo nun mapa mental).	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntín - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Perfil Competencia: COMPETENCIA APRENDER A APRENDER

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas do contorno inmediato.	
MAT	Utiliza a calculadora para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas do contorno inmediato.	
MAT	Usa a calculadora aplicando as regras do seu funcionamento, para investigar e resolver problemas.	
MAT	Utiliza instrumentos de debuxo e aplicacións informáticas sinxelas para a construción e exploración de formas xeométricas do seu contorno.	
MAT	Realiza un proxecto relacionado co contorno inmediato elaborando e presentando un informe con documentos dixitais (texto, presentación, imaxe, vídeo, son, mapa conceptual etc.), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoo cos seus compañeiros.	
LGL	Aplica os medios informáticos sobre traballos dados polo profesor para obter información.	
LGL	Afiánzase no uso de Internet e das TIC: reprodutor de vídeo, reprodutor de DVD, ordenador, reprodutor de CD-audio, cámara de fotos dixital e gravadora de audio como recursos para a realización de tarefas diversas: escribir e modificar un texto, crear táboas e gráficas etc.	
LGL	Utiliza distintos programas educativos dixitais como apoio e reforzo da aprendizaxe e aproveita o soporte dixital e as súas posibilidades para dar forma a intercambios comunicativos.	
LGL	Escribe, en diferentes soportes, textos propios do ámbito da vida cotiá: diarios, opinións e entradas en blogs, cartas, correos electrónicos, noticias e periódicos imitando textos modelo ou sen referencia.	
LGL	Utiliza habitualmente fontes en formato papel e dixital (diccionario, Internet etc.) no proceso da escritura de forma autónoma e por iniciativa persoal ou respondendo a unha solicitude.	
LGL	Presenta informes e traballos máis extensos de forma ordenada e clara, utilizando soporte papel e dixital, sobre problemas ou situacións sinxelas, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros e Internet), seguindo un plan de traballo e expresando conclusións.	
LGL	Afiánzase no uso das novas tecnoloxías para escribir, presentar os textos e buscar información.	
CN	Usa coa axuda o tratamento de textos (título, axuste de páxina, número de páxina, inserción de ilustracións etc.).	
CN	Fai un uso adecuado das TIC como recurso de lecer.	
CN	Coñece e comprende as medidas de seguridade persoal que debe utilizar no uso das TIC ao seu alcance.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CN	Efectúa buscas guiadas de información na rede relacionadas con aspectos vinculados ao seu contexto próximo.	
CN	Coñece estratexias de acceso e traballo en Internet.	
CN	Utiliza, coa axuda do docente, algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.	
CN	Presenta as tarefas de maneira ordenada, clara e limpia, en soporte papel e/ou dixital.	
CN	Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, manifestando certo rigor na observación e na comunicación oral e escrita dos resultados (p. ex., caderno de campo, proxecto etc.).	
CS	Utiliza as TIC (Internet) para coñecer a terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula coa axuda do profesor.	
CS	Interpreta imaxes, esquemas e resumos e manexa as TIC en situacións de aula.	
CS	Utiliza recursos interactivos para localizar as liñas imaxinarias da superficie terrestre.	
CS	Utiliza a tecnoloxía para investigar sobre accións humanas que propician o cambio climático.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntín - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Perfil Competencia: COMPETENCIA APRENDER A APRENDER

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Reflexiona sobre o proceso levado na resolución de problemas relacionados con situacións do contorno inmediato, revisa as operacións utilizadas e as unidades dos resultados, comproba e interpreta a coherencia das solucións no contexto da situación e busca outras formas de resolución.	
MAT	Suscita novos problemas a partir dun resolto variando os datos, propoñendo novas preguntas, conectándoo coa realidade, buscando outros contextos etc.	
MAT	Desenvolve e mostra actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade, aceptación da crítica razoada, estratexias persoais de autocorrección e espírito de superación.	
MAT	Suscita a resolución de retos e problemas do contorno inmediato con precisión, esmero e interese superando bloqueos e inseguridades ante situacións descoñecidas e utilizando a reflexión sobre os erros como método de aprendizaxe.	
MAT	Reflexiona sobre os problemas resoltos do contorno inmediato e sobre os procesos desenvolvidos, valorando as ideas clave, aprendendo para situacións futuras similares etc.	
MAT	Estima e comproba a coherencia do resultado dun problema mediante diferentes estratexias (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo e calculadora).	
MAT	Utiliza e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división en números naturais ata o millón e decimais ata as centésimas en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.	
MAT	Constrúe e memoriza as táboas de multiplicar, utilizándoas para realizar cálculo mental.	
MAT	Usa de forma áxil estratexias de cálculo mental explicando de forma oral o proceso seguido.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

MAT	Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre espazos do contorno escolar e para interpretar situacións da vida diaria (construír un obxecto, embaldosar o chan, pintar un cuarto etc.).	
MAT	Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas do contorno inmediato, planificando a súa acción, organizando o traballo e revisando a súa correcta execución.	
MAT	Practica o método científico no tratamento de situacións problemáticas do contorno inmediato, sendo ordenado, organizado e sistemático na utilización de follas de rexistro, cadernos de notas, diarios etc. e na revisión e introdución das modificacións pertinentes.	
MAT	Planifica o proceso de traballo no tratamento de situacións problemáticas do contorno inmediato con preguntas adecuadas: Que quero pescudar?, Que teño?, Que busco?, Como o podo facer?, Non me equivoquei ao facelo?, A solución é adecuada?, Como se pode comprobar?...	
MAT	Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias adecuadas para cada caso con confianza e precisión.	
MAT	Desenvolve e aplica estratexias de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións e uso de exemplos) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos.	
MAT	Utiliza instrumentos de debuxo e aplicacións informáticas sinxelas para a construción e a exploración de formas xeométricas do seu contorno.	
MAT	Forma figuras planas e corpos xeométricos a partir da composición ou descomposición doutras, describindo aspectos concretos do resultado (número de lados, ángulos, caras etc.) e comparándoos con obxectos da vida cotiá.	
MAT	Fai e argumenta estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro e máis ou menos probable) de situacións do contorno inmediato nas que intervén o azar.	
LGL	Exprésase por escrito dunha maneira coherente seguindo os pasos propios do proceso de produción dun escrito: planificación, escritura e revisión.	
LGL	Utiliza de forma habitual distintos recursos (diccionario, textos, Internet...) para ampliar o seu vocabulario.	
LGL	Elabora textos que lle permiten progresar na autonomía para aprender (resumos, esquemas, informes, descricións, explicacións).	
LGL	Coida os aspectos formais dos textos escritos tanto en formato dixital coma en papel.	
LGL	Utiliza as bibliotecas ao seu alcance dunha maneira activa e autónoma.	
LGL	Comprende os mecanismos e os procedementos de organización e selección de obras e doutros materiais.	
LGL	Colabora no coidado e na mellora dos materiais bibliográficos e doutros documentos dispoñibles na aula e no centro.	
LGL	Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora. Determina con antelación como será o texto, a extensión, a presentación etc. Adapta a expresión á intención, tendo en conta o interlocutor e o asunto de que se trata. Presenta os escritos con limpeza, claridade, precisión e orde. Reescribe o texto.	
LGL	Exprésase por escrito dunha maneira coherente seguindo os pasos propios do proceso de produción dun escrito: planificación, escritura e revisión.	
LGL	Utiliza de forma habitual distintos recursos (diccionario, textos, Internet...) para ampliar o seu vocabulario.	
LGL	Elabora textos que lle permiten progresar na autonomía para aprender (resumos, esquemas, informes, descricións, explicacións).	
LGL	Coida os aspectos formais dos textos escritos tanto en formato dixital coma en papel.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

LGL	Utiliza as bibliotecas ao seu alcance dunha maneira activa e autónoma.	
LGL	Comprende os mecanismos e os procedementos de organización e selección de obras e doutros materiais.	
LGL	Colabora no coidado e na mellora dos materiais bibliográficos e doutros documentos dispoñibles na aula e no centro.	
LGL	Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora. Determina con antelación como será o texto, a extensión, a presentación etc. Adapta a expresión á intención, tendo en conta o interlocutor e o asunto de que se trata. Presenta os escritos con limpeza, claridade, precisión e orde. Reescribe o texto.	
CN	Desenvolve, de forma guiada, estratexias sinxelas adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.	
CN	Realiza experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre o ser humano, a saúde, os seres vivos etc. iniciándose na formulación de problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións sinxelas e comunicando os resultados.	
CN	Coñece e aplica, habitualmente, estratexias para estudar e traballar de xeito eficaz (por exemplo resumos, esquemas, mapas conceptuais etc.).	
CN	Reflexiona sobre o traballo realizado e saca conclusións sobre como traballa e aprende.	
CN	Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas sinxelas.	
CN	Manifesta e desenvolve certa iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.	
CN	Planifica de forma autónoma actividades individuais de lecer e tempo libre que repercuten positivamente no seu modo de vida.	
CN	Utiliza, con axuda, guías na identificación de animais e plantas dos contornos próximos (parques, arredores da localidade, montes próximos, ribeiras, bosques etc.).	
CS	Interpreta imaxes, esquemas e resumos e manexa as TIC en situacións de aula.	
CS	Planifica e realiza traballos e presentacións a nivel individual e de grupo que supoñen a procura, selección, interpretación e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico na aula.	
CS	Traballa cuns datos dados e represéntaos nunha pirámide de poboación ou nun diagrama de barras.	
CS	Investiga a través de diferentes fontes cal é a situación actual da súa localidade con respecto ao traballo e elabora unha táboa ou un esquema que a explique.	
CS	Investiga o abandono das zonas rurais de Galicia en casos concretos manexando datos de poboación, de servizos etc. do pasado e do presente.	
CS	Explica as orixes das materias primas e describe algúns procesos da súa obtención.	
CS	Busca empresas en Galicia e compáraas con outras do mesmo sector en España de acordo a unhas variables dadas: produto, tamaño, produción etc.	
CS	Explica e compara as diferenzas dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas, comunicándoo oralmente e/ou por escrito.	
CS	Recolle información dos feitos e dos fenómenos dados e comunícaa oralmente.	
CS	Utiliza con precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados, reflexionando posteriormente sobre o proceso de aprendizaxe cunhas pautas dadas.	
CS	Documéntase sobre a Constitución a través de diferentes fontes e elabora un traballo sobre os seus principios democráticos máis importantes (individual/grupo) para expoñelo na aula.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Perfil Competencia: COMPETENCIA SENTIDO DE INICIATIVA E ESPÍRITO EMPRENDEDOR

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Realiza un proxecto relacionado co contorno inmediato elaborando e presentando un informe con documentos dixitais (texto, presentación, imaxe, vídeo, son, mapa conceptual etc.), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoo cos seus compañeiros.	
MAT	Suscita novos problemas, a partir dun resolto variando os datos, propoñendo novas preguntas, conectándoo coa realidade, buscando outros contextos etc.	
MAT	Elabora informes en diferentes soportes (presentacións, gráficos, textos etc.) sobre o proceso de investigación realizado a partir de cuestións concretas de carácter matemático do contorno inmediato, expoñendo as súas fases e valorando, coa axuda de pautas definidas, os resultados e as conclusións obtidas.	
MAT	Toma decisións nos procesos de resolución de problemas do contorno inmediato, valorando a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade en función de referencias en situacións e coñecementos previos.	
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula respectando a quenda de palabra, escoitando as intervencións e incorporando as opinións dos outros.	
LGL	Exprésase oralmente dunha maneira organizada e coherente segundo a situación comunicativa.	
LGL	Produce oralmente relatos e exposicións na clase.	
LGL	Explica oralmente as principais reflexións sobre os aspectos que aprende.	
LGL	Exprésase por escrito dunha maneira coherente seguindo os pasos propios do proceso de produción dun escrito: planificación, escritura e revisión.	
LGL	Utiliza as bibliotecas ao seu alcance dunha maneira activa e autónoma.	
LGL	Prepara reportaxes sobre temas do seu contorno e transforma en noticias feitos cotiáns próximos á súa realidade, axustándose á estrutura e á linguaxe propias do xénero e imitando modelos.	
LGL	Escribe diferentes tipos de texto adecuando a linguaxe ás características do xénero e do tipo de texto: diarios, opinións e entradas en blogs, cartas, correos electrónicos, noticias e periódicos, a partir da imitación de textos modelo ou sen modelos de referencia, encamiñados a desenvolver a súa capacidade creativa na escritura.	
LGL	Presenta informes e traballos máis extensos de maneira ordenada e clara, utilizando soporte papel e dixital, sobre problemas ou situacións sinxelas.	
LGL	Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora. Presenta os escritos con limpeza, claridade, precisión e orde. Reescribe o texto.	
CN	Manifesta progresiva autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas presentando certa iniciativa na toma de decisións.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CN	Constrúe, coa axuda do docente, algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema doado a partir de pezas moduladas (escaleira, ponte, tobogán etc.).	
CN	Identifica e constrúe, coa axuda do docente, un circuíto eléctrico sinxelo: pila, cables, lámpadas, motor e interruptor.	
CS	Realiza con responsabilidade e esforzo as tarefas encomendadas e presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo.	
CS	Mostra actitudes de confianza en si mesmo, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que o rodean na aula, na familia e no colexio.	
CS	Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións de grupo.	
CS	Analiza as condutas de exemplos concretos de persoas que souberon ver a oportunidade e puxeron o seu talento e o seu esforzo ao servizo dos seus fins.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Perfil Competencia: COMPETENCIAS SOCIAIS E CÍVICAS

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
LGL	Participa en situacións de comunicación da aula gardando a quenda de palabra, escoitando as intervencións dos outros e incorporando as opinións dos outros.	
LGL	Produce textos propios de uso habitual (cartas, normas, programas de actividades, convocatorias, plans de traballo colectivos, noticias, entrevistas, recensións) e textos referidos a feitos próximos á experiencia.	
LGL	Colabora no coidado e na mellora dos materiais bibliográficos e doutros documentos dispoñibles na aula e no centro.	
LGL	Pon interese e esfórzase por escribir correctamente (grafía, orde, limpeza e estética) de forma persoal, creativa e con sensibilidade.	
LGL	Recoñece algunhas das características relevantes da diversidade lingüística en España e das variedades dialectais do galego.	
CN	Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, resolvendo de forma dialogada os conflitos axudado dun proceso de conciliación.	
CN	Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo (por exemplo no laboratorio, na aula etc.).	
CN	Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos.	
CN	Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable.	
CN	Coñece e comprende os efectos nocivos do consumo do alcol e do tabaco, sobre todo en idades temperás.	
CN	Identifica, comprende e describe emocións e sentimentos propios dos seus compañeiros e dos adultos manifestando condutas empáticas.	
CN	Planifica de forma autónoma actividades individuais de lecer e tempo libre que repercuten positivamente no seu modo de vida.	
CN	Mostra condutas de respecto e coidado cara aos seres vivos.	
CN	Respecta e comprende as normas de uso e de seguridade dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.	
CN	Coñece, comprende e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo na aula e no centro.	
CN	Coñece os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.	
CN	Identifica e explica os beneficios e os riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuvia ácida e radioactividade.	
CS	Utiliza estratexias para realizar traballos en equipo, adoptando un comportamento responsable e construtivo na aula.	
CS	Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar a quenda de palabra e as opinións, escoitar os demais e argumentar e tomar decisións conxuntas).	
CS	Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos no colexio.	
CS	Participa dun xeito eficaz e construtivo na vida social da aula e do colexio e crea e utiliza estratexias para resolver conflitos nos grupos de referencia.	
CS	Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornos (escola, familia e barrio).	
CS	Valora e apoia a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos, exercitando prácticas democráticas en situacións de toma de decisións con apoio do mestre.	
CS	Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas en	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntin - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

	situacións da aula.	
CS	Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades no traballo en equipo.	
CS	Valora a importancia de coidar a atmosfera e enumera algunhas razóns.	
CS	Observa en imaxes e explica a influencia do comportamento humano no medio natural e propón medidas para o desenvolvemento sustentable da humanidade.	
CS	Utiliza a tecnoloxía para investigar sobre accións humanas que propician o cambio climático.	
CS	Identifica os factores que inflúen na poboación dun territorio e fai inferencias sobre eles ante uns datos dados.	
CS	Compara a situación actual cunha situación previa para apreciar a evolución nese territorio e establece xeneralizacións se é posible.	
CS	Diferencia os conceptos de emigración e inmigración e identifica ambos os dous movementos migratorios con casos concretos documentándose na súa realidade.	
CS	Respecta os restos históricos e recoñece o valor que o patrimonio arqueolóxico monumental de España e de Galicia nos achega para o coñecemento do pasado.	
CS	Respecta e asume o comportamento que se debe cumprir cando se fai unha visita a un museo ou a un edificio antigo.	
CS	Documéntase sobre a Constitución a través de diferentes fontes e elabora un traballo sobre os seus principios democráticos máis importantes (individual/grupo) para expoñelo na aula.	
CS	Planifica e realiza traballos e presentacións a nivel individual e de grupo que supoñen a procura, selección, interpretación e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico na aula.	
CS	Nomea as principais institucións do Estado español e asóciaas coa división de poderes.	
CS	Sitúa nun mapa as comunidades e as cidades autónomas de España e as súas provincias.	
CS	Relaciona cada comunidade autónoma coas súas linguas, tradicións e algunhas das súas manifestacións culturais completando un mapa conceptual.	
CS	Investiga a través de diferentes fontes cal é a situación actual da súa localidade con respecto ao traballo e elabora unha táboa ou un esquema que a explique.	
CS	Enumera os factores que condicionan o crecemento/decrecemento dunha poboación describindo as consecuencias.	
CS	Investiga o abandono das zonas rurais de Galicia en casos concretos manexando datos de poboación, de servizos etc. do pasado e do presente.	
CS	Explica ante un produto dado algunhas das materias primas que o compoñen e traça o seu proceso de elaboración ata o produto final (por exemplo cun organizador).	
CS	Busca empresas na súa comunidade autónoma e compáraas con outras do mesmo sector en España de acordo a unhas variables dadas: produto, tamaño, produción, etc.	
CS	Define e relaciona o concepto de Idade Media e de Idade Moderna datando os feitos que marcan os seus inicios e os seus finais, nomeando algunhas fontes da historia e comunicándoo oralmente e/ou por escrito.	
CS	Explica a importancia da escritura, da agricultura e da gandaría como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Describe cronoloxicamente os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de Galicia e de España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media e Idade Moderna) citando os seus representantes máis significativos.	
CS	Explica e compara as diferenzas dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas e comunícao oralmente e/ou por escrito.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

CS	Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización, e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Identifica e secuencía os trazos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media, describindo a evolución política e os distintos modelos sociais e comunicándoo oralmente e/ou por escrito.	
CS	Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período (monarquía dos Austrias, séculos XVI e XVII, os Borbóns e século XVIII) e comunícao oralmente e/ou por escrito.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntín - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Perfil Competencia: COMPETENCIA CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAI

Área	Estándar	ADQUIRIDO (SI/NON)
MAT	Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.	
LGL	Utiliza a biblioteca para ler textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.	
CS	Relaciona cada comunidade autónoma coas súas linguas, tradicións e algunhas das súas manifestacións culturais completando un mapa conceptual.	
CS	Identifica e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico de España e de Galicia e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora, apadriñando un elemento do patrimonio.	
CS	Aprecia a herdanza cultural a escala local, autonómica e nacional como riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar.	
CS	Explica e compara as diferenzas dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas e comunícao oralmente e/ou por escrito.	
CS	Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron os cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (monarquía dos Austrias, séculos XVI e XVII, os Borbóns e século XVIII) e comunícao oralmente e/ou por escrito.	

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

A avaliación do proceso de ensino e a práctica docente será continua ao longo do curso académico. Algúns dos indicadores para avaliar a nosa práctica docente serán:

1. Análise dos resultados obtidos nas avaliacións.
2. O grao mínimo de adquisición dos estándares de aprendizaxe por parte do alumnado.
3. O grao de interese e motivación do alumnado cara a materia.
4. O clima de convivencia observado na aula
5. O grao de adquisición da autonomía do alumnado no proceso de ensinanza-aprendizaxe.

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Nas primeiras semanas do curso, durante o mes de setembro, avaliarase mediante actividades o nivel de coñecementos previos do alumnado para observar o grao de comprensión lectora, análise e resolución de problemas, así como o grao de coñecementos concretas desta materia.

Como mínimo debemos coñecerse a seguinte información relativa ao grupo de alumnos/as:

- Ñ O número de alumnos e alumnas.
- Ñ O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- Ñ As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.
- Ñ As necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).
- Ñ As fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.
- Ñ Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos cooperativos
- Ñ Os tipos de recursos que se necesitan adaptar no nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.

Para levar a cabo esta avaliación inicial realizaranse: probas escritas, exposicións orais, traballos individuais e en grupo, observación do traballo na aula, participación en debates,... A información desta avaliación inicial transmitirase ás

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

familias a través das titorías individualizadas e orientará o traballo do mestre/a, do alumno e da colaboración e participación das familias no proceso de ensino aprendizaxe do seu fillo/a.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos alumnos/as; a partir dela poderemos:

- Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou individualización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe (débase ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requira atención específica por estaren en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas que cómpre adoptar (planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares que cómpre adoptar, así como sobre os recursos que se van

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

empregar.

- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Intentaremos ofrecer unha atención á diversidade, dentro do posible, tanto na programación como na metodoloxía. Así, farase dependendo de cada caso, unha distinción de niveis. Nun primeiro nivel presentaranse as ideas xerais e básicas sobre o tema concreto, para pasar logo a un segundo nivel de profundización. O primeiro nivel deberá ser asimilado por tódolos alumnos, en tanto que os contidos do segundo nivel poden ser traballados máis ou menos profundamente segundo as capacidades de cada alumno en concreto.

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

As actividades de cada nivel tamén deberán reflectir esa diversidade. Haberá unha serie de actividades que servirán para comprobar o grao de comprensión dos contidos básicos por parte do alumno e corrixir contidos mal aprendidos e outra serie de actividades para comprobar a capacidade de xuízo crítico e de análise de problemas por parte dos alumnos.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

As Actividades Complementarias e extraescolares están recollidas na Programación Xeral Anual. Estarase aberto ó longo do curso a calquera actividade que poida xurdir e resulte de interese para o alumnado.

13. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Ao longo do curso iremos revisando, avaliando e modificando a programación didáctica en función do análise do desenvolvemento da mesma e dos resultados académicos obtidos, establecendo propostas de mellora en cada un dos apartados, segundo a táboa que a continuación se detalla:

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntín - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre o programado e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: • Aos alumnos. • Ás familias.		

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
 "O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
 CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
 E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
 27211 Guntín - Lugo
 Tfno. 982 870 363
 cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo os informes psicopedagóxicos.		
...	...	...	...

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntin - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es

AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE

ADECUACIÓN DA PLANIFICACIÓN		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
– Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre o programado e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
– Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas.		
	Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
– Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
– Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: -Aos alumnos. -Ás familias.		
– Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo os informes psicopedagóxicos.		

UNION EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
"O FSE Investe no teu futuro"

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Estrada s/n
27211 Guntín - Lugo
Tfno. 982 870 363
cpi.tino.grandio@edu.xunta.es